

Waardvogel

65e JAARGANG | NUMMER 4 | SEPTEMBER 2026
WWW.NVWK.NL

Biodiversiteit 12

Monitoring: meten is weten

Gebruik van kleurringen 14

loont bij torenvalken!

De Sovon Vogelatlas 27

Wie telt er mee?

Namen, telefoonnummers en e-mailadressen

Bestuur

Voorzitter	Marije Willems, voorzitter@nvwk.nl	06 18736946
Secretaris	Marieke von Lindern, info@nvwk.nl	
	Rijsdijk 18, 2931 AW Krimpen aan de Lek	06 12037801
Penningmeester	Michiel Fokkema, penningmeester@nvwk.nl	06 20565775
	bankrekening NVWK: NL82 RABO 0127 2948 80	
Communicatie		
Algemeen	Benjamin Hallie, benjaminhallie@nvwk61.onmicrosoft.com	06 28430807
Algemeen	Mario Deerenberg, mariodeerenberg@nvwk61.onmicrosoft.com	06 25027168

Werkgroepen

Ledenadministratie	Frans van der Storm, ledenservice@nvwk.nl	06 55812250
Redactie Waardvogel voor kopij	Maria Kuijf en Joke Colijn, nvwkredactie@gmail.com	06 44744408 0182 359778
Foto's t.b.v. de website	Redactie, nvwkredactie@gmail.com	
Werkgroep Ruimtelijke Ordening	Leen Verschoor, werkgroepro@nvwk.nl	06 30575522
Coördinator vogelwerkgroepen	Vacant	
Coördinator weidevogelbescherming	Tom van Tintelen, weidevogels@nvwk.nl	06 30958585
Overige leden van het weidevogelteam	Bernard de Jong, weidevogels@nvwk.nl	06 50276995
	Joke Colijn, weidevogels@nvwk.nl	06 44744408
	Arnout de Redelijkheid, weidevogels@nvwk.nl	06 27324009
Coördinator zwarte stern Krimpenervaard	Max Ossevoort, maxossevoort@gmail.com	06 58870179
Coördinatoren plantenwerkgroep	Mariëlla van Gemeren en Jacqueline Veltman, resp. planten@nvwk.nl	06 18365815 06 54213988
Contactpersoon werkgroep landschapsonderhoud	Edwin Valentijn, landschapswerkgroep@nvwk.nl	06 48131144
Coördinator vlinders- en libellenwerkgroep	ad interim: info@nvwk.nl	06 12037801
Coördinator wintervogeltellingen	Hans Kouwenberg, wintervogels@nvwk.nl	06 12417622
Coördinatoren grote zilverreigertelling	Mieke Veen, mieke.veen@hotmail.com	06 48758908
Coördinatoren uilenwerkgroep	Joep Vanderbroeck	06 55588849
	Rob Kok, uilenwerkgroep@nvwk.nl	06 11446948
Coördinator ransuilproject	Lilian Roosenboom, ransuilen@nvwk.nl	06 11568298
Coördinator zwaluwenwerkgroep	Paul Appeldoorn, zwaluwen@nvwk.nl	06 15905344
Coördinatoren jeugdwerkgroep	Vacant , interim: Benjamin Hallie, b.hallie@hetnet.nl	06 28430807
Aanspreekpunt Knotgroep Krimpen	Yolande Nederveen, knotgroepkrimpen@gmail.com	06 42508452
Coördinator roofvogelwerkgroep	Jaap Jan Leeuwenburgh, roofvogelwerkgroep@nvwk.nl	06 40726332
Coördinator waterwerkgroep	Vacant , waterwerkgroep@nvwk.nl	
Contactpersoon zoogdierenwerkgroep	Vacant , zoogdierenwerkgroep@nvwk.nl	
Coördinator vleermuizenwerkgroep	Robbert Koornwinder, vleermuizen@nvwk.nl	06 55060550

Andere belangrijke instanties

Dierenambulance Gouda e.o.	Ook voor ophalen zieke dieren met vogelgriep	0182 529059
Dierenbescherming	Afdeling Krimpenervaard	0180 510984
Meldpunt m.b.t. milieu en de jacht	Politie Hollands Midden, Regionaal Milieu Team	0900 8844
Melden van zwerfvuil	Contact opnemen met de gemeente Krimpenervaard	140182
Meldpunt Laagvliegen Krimpenervaard		010 4733333
Vogelasiel	Vogelklas Karel Schot	010 4857847
Meldpunt klachten onderhoud sloten, bermen of dijken	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenervaard, info@hhs.nl	010 4537356
Milieutelefoon Zuid-Holland	Bij verstoringen van de natuur, milieudelicten, dag en nacht	0888 333555
Illegale (roof)vogelvervolgung	Melden via www.natuurverstoring.nl of bij de politie	0900 8844
Meldpunt invasieve plantensoorten	In bermen N-wegen ter bestrijding en monitoring; zuidholland@pzh.nl	
Onderzoek doodsoorzaak wilde dieren	Dutch Wildlife Health Centre www.dwhc.nl/meldingsformulier	
Drie of meer dode watervogels of pluimvee	Landelijk Meldpunt voor dierziekten, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)	045 5463188

Lid worden?

Wilt u actief deelnemen aan de Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenervaard of wilt u de doelstellingen van ons vereniging steunen, word dan lid. Op onze website kunt u van alles over ons vinden, wat we doen en waar we voor staan. Meld u aan op www.nvwk.nl en klik op de knop Ja, ik word lid, onderaan de pagina. U kunt ook bellen met de ledenadministratie via nummer 06 55812250. Zie de colofon voor de soorten lidmaatschap.

Colofon

De Waardvogel

ISSN 1384-8240

Jaargang 65

verschijnt 5 x per jaar, februari-
april-juni-september-december

Kopij aanleveren

Vóór 15 januari, 15 maart, 15 mei,
15 augustus en 15 november

Oplage 1200 exemplaren

E-mail redactie

Joke Colijn en Maria Kuijff
nvwmkredactie@gmail.com

Website www.nvwmk.nl

www.facebook.com/denvwmk/

[nvwmk.nl](https://www.instagram.com/nvwmk/)
[uilenwerkgroep_nvwmk.nl](https://www.instagram.com/nvwmk/)

Secretariaat

Marieke von Lindern
Rijdsijk 18
2931 AW Krimpen aan de Lek
info@nvwmk.nl

Ledenadministratie

Frans van der Storm
Boschpolderstraat 14
2807 LJ Gouda
06 5581 2250
ledenservice@nvwmk.nl

Lid worden

U kunt lid worden via www.nvwmk.nl,
klik op de button Ja, ik word lid,
onderaan de pagina

Contributie per kalenderjaar

€ 5,- voor een jeugdlidmaatschap,
één kind t/m 16 jaar
€ 20,- voor een basislidmaatschap
€ 25,- voor een gezinslidmaatschap

Bankrekeningnummer

NL82 RABO 0127 2948 80

Op de voorpagina

Korenbloem met Franse veldwesp
foto: Abe Maaijen
Foto van de maand:
Zuringuil, rups
foto: Herbert Quist

Overname van artikelen

Overname van artikelen uit dit blad is
toegestaan met bronvermelding

Disclaimer

Artikelen of uitingen van derden
in de Waardvogel geven niet
noodzakelijkerwijs de mening van de
redactie of van de Natuur- en Vogel-
werkgroep Krimpenerwaard weer,
maar zijn voor rekening van de
auteurs, de geciteerden of de bron

Drukkerij

Efficiënta, Krimpen aan den IJssel
Zie advertentie

Voor advertenties

nvwmkredactie@gmail.com
Jaartarief (= vijf edities):
1/8 pagina: € 50,-
1/4 pagina: € 90,-
1/2 pagina: € 150,-

Van de voorzitter

Marije Willems

Er broedt een winterkoninkje in de tuin. Onder de veranda. Op de kop van een paal, onder de steunbalk van de veranda heeft het mannetje dit voorjaar een mooi nest gebouwd met mos. Ik hoor regelmatig luid gepiep en ik zie in ieder geval één wijd opengesperd snaveltje. Moeder vogel vliegt af en aan. Met insecten en wormpjes in de snavel. Ze laat zich een beetje van d'r apropos brengen doordat ik in de tuin rondscharrel. Maar na me even geobserveerd te hebben, vliegt ze gewoon toch weer met een hapje naar het nest. Ik vind het erg leuk, om te zien en te horen. Het is voor het eerst dat er in onze tuin een winterkoninkje broedt. Eerdere jaren wel roodborstjes en koolmezen. En één keer een pimpelmees. Maar dit is nieuw.

Gelukkig vindt ze nog eten. Ik heb vandaag wel her en der wat water neergezet. Het is zo droog dat ik besloot om toch wat drinkplekken te creëren. Lage schoteltjes in de tuin. Met een paar stenen erin zodat de vogels kunnen staan en drinken.

Het is droog. Alweer. Opnieuw kent de zomer een droogterecord en een watertekort. Maar bovenop de situatie van vorig jaar, worden er dit jaar door de verschillende waterschappen nog extra maatregelen afgekondigd. Landelijk en regionaal geldt op veel plekken een verbod om water te onttrekken uit sloten, beken en kanalen. Kanalen zoals de Twentekanalen zijn gestremd en afgesloten voor onttrekking. Landbouw en particulieren mogen op veel plekken het land of gewassen niet meer sproeien met oppervlaktewater.

Voor ons gebied gelden deze maatregelen nog niet. Het waterschap HHSK legt de focus op het tegengaan van verzilting van ons watersysteem en de sloten, zowel vanwege de landbouw en de gewassen als het hele ecosysteem dat met een hoger chlorideniveau niet kan voortbestaan. En op het voorkomen van uitgedroogde (veen)dijken. Om beide redenen wordt er zoetwater ingelaten in ons gebied. Vanuit het Amsterdam Rijnkanaal en vanuit de Lek wordt er zoetwater de Hollandse IJssel ingelaten, waarvandaan het naar het onderliggende watersysteem wordt gepompt. Via die pompen en inlaten wordt het water op het juiste peil gehouden en kan verzilting worden tegengegaan. Daarom is er nog geen onttrekkingsverbod nodig.

Zodra het waterpeil in specifieke sloten of boezemwateren onder een kritieke ondergrens zakt en niet meer aangevuld kan worden, moet het waterschap ingrijpen en aanvullende maatregelen afkondigen. Het is 7 augustus en de zomer is nog niet ten einde als ik dit voorwoord schrijf. Wellicht hebben we augustus en september afgesloten met wat heerlijk druilerige regendagen.

Maar ik hoop dat we zaterdag 19 september dan even een droge dag hebben. Want die zaterdag houden we als vereniging onze jaarlijkse Vrijwilligersbijeenkomst. Heb je je op enige manier ingezet voor de vereniging, voel je dan vooral echt uitgenodigd om langs te komen! Onze vereniging kan niet zonder vrijwilligers en daar willen we echt even bij stilstaan. Dus meld je aan en kom! Zaterdag 19 september naar de Hendrikshoeve in het Loetbos.

Tot slot nog een woord van herdenking voor twee gewaardeerde actieve leden. Het bestuur ontving hun overlijdensberichten. Met een vereniging die 65 jaar geleden werd opgericht, zullen we dit vaker moeten meemaken, vrees ik. Op 12 juni overleed Anton van Jaarsveld, die op plantengebied ruimschoots zijn sporen heeft verdiend voor de vereniging. Oudgedienden herinneren zich ongetwijfeld de gedenkwaardige plantenquizen in de Bakkerswaal. En recenter ontvingen we het bericht dat Wim van den Bremen op 2 augustus is overleden. Wim was hoogstamfruit expert, gaf ook cursussen in hoogstam- en knotonderhoud en was een actief lid van de knotploeg/landschapswerkgroep. Ook hij zal gemist worden.

Ik wens u allen weer veel leesplezier met deze Waardvogel. En ik hoop u te treffen op één van onze activiteiten. Mocht u zelf actief willen worden, neem dan vooral contact op met ons secretariaat via info@nvwmk.nl. Er is veel te doen in de natuur en het landschap! 🌿

In dit nummer

Belangrijke gegevens 2
Van de voorzitter 3
Even Noteren 4
Even voorstellen: nieuw bestuurslid 5
Zuringuil, rups, foto van de maand 5
Composieten op de voorpagina 6
Klussenbank: wie helpt mee? 10
Jeugdpagina 11
Biodiversiteit monitoring: meten is weten 12
Gebruik van kleurringen loont bij torenvalken! 14
Natuurrijk heeft een prachtige oever 17
Nieuws uit de werkgroep RO 18
De Tuin 19

Oudeland inventarisatie 20
Graafkade excursie 21
Moeras Voedselbos van start 22
In Memoriam Anton van Jaarsveld 24
In Memoriam Wim van den Bremen 24
Bijzondere vondst 25
De Sovon Vogelatlas: wie telt er mee? 27
Dijken vol bloemen en vlinders 29
Vervolg Torenvalken Logboek 30
Koolmeesnestje 31
Zaailingen i.p.v. reuzenbalsemien trekken 32
Opening Moeraszone 33
Niet minder ganzen, maar minder schade 34
Expositie Ellen Breider 34

Even noteren

Flora Inventarisatie

De plantengroep gaat zaterdagmorgen 3 oktober, van 10 tot 12 uur een inventarisatie doen van planten, bomen en struiken op een stukje grond om te zien wat er verbeterd kan worden. Welk gebiedje we kiezen is nog niet bekend. Geef je op bij planten@nvwk.nl en we houden je op de hoogte.

Oogst- en Streekmarkt Schoonhoven

10 oktober vanaf 11.00 tot 17.00 uur. De NVWK presenteert zich op de gezellige streekmarkt. Daarbij kunnen we altijd wat hulp gebruiken. Meld je aan via info@nvwk.nl.

Boerenlandvogelvertrekdag

Zaterdag 10 oktober, 10.00–13.30 uur. Terugblik op weidevogelseizoen en boswachter Maurice Kruk vertelt over de herinrichting van de polder Schieveen onder Rotterdam. Verrekijker mee! Aanmelden: www.zelfdoeninz.nl.

ATLAS project van Sovon

Woensdag 14 oktober van 20.00 tot 22.00 uur, Muziekzaal Amicitia, Korte Achterweg, Lekkerkerk. Sovon Vogelonderzoek Nederland brengt om de 10 tot 15 jaar een nieuwe Vogelatlas van Nederland uit. Voor de Vogelatlas worden drie jaar lang tellingen uitgevoerd in ieder jaargetijde en volgens een vast protocol, vanaf 1 december 2026 tot 2030. Hendrik Jan van Dijk komt als atlas districtscoördinator (ADC) vertellen over het atlas project en uitleg geven over de telmethode. De avond is voor iedereen toegankelijk. Wil je meer weten, twijfel je of het iets voor jou is, wil je liever meelopen of lijkt het je leuker met een groepje? Je bent van harte welkom voor een interessante avond. Zie ook pag. 27. Laat even weten of je komt via het formulier in de agenda op nvwk.nl.

Maaien en hooien botanische veldjes Loetbos

Twee zaterdagochtenden in oktober, aan het einde groeiseizoen. Na twee keer maaien hooi opruimen opvolgende zaterdag. Exacte data komen in de appgroep, ook volgt info in de Nieuwsbrieven. Meedoen? landschapswerkgroep@nvwk.nl.

Bezoek VRS Nubularia aan Westenschouwen, Zld

Zaterdag 17 oktober van 9.00–12.30 uur voor leden van de NVWK, in de piek van de vogeltrek. Bijdrage € 7,50 p.p. voor onkosten van het ringonderzoek en onderhouden van het terrein en materiaal. Er is maximaal tijd en ruimte voor 10 personen; vol is vol. Het Vogelringstation (VRS) bevindt zich op de kop van het eiland Schouwen-Duiveland. Aanmelden kan bij Cor Oskam, 06-18955591 of cga.oskam@gmail.com. Meer info en routebeschrijving volgen na aanmelding. Mocht het slecht weer zijn, dan krijgt u tijdig bericht.

Telling grote zilverreigers (de eerste twee van drie)

17 oktober en 12 december tegen de schemering. Momenteel zijn er genoeg tellers, maar er mogen altijd mensen mee lopen. Handig voor als een teller ziek is of anders uitvalt! We hebben een app groep, wat heel prettig werkt. Ieder jaar nemen de aantallen grote zilverreigers weer toe. Dus wil je weten waar deze vogels slapen? Geef je op bij Mieke Veen, zie pag. 2.

Nacht van de Nacht (lichten uit, vier het donker)

Zaterdag 24 oktober 2026. Jaarlijks evenement georganiseerd door de Natuur en Milieufederaties. Honderden bedrijven en gemeenten doven de lichten. Zelf iets organiseren of naar een activiteit? nachtvandenacht.nl.

Natuurcafé : Deltaplan Biodiversiteit

Woensdag 28 oktober van 19.30–22.30 uur, Zaal Concordia, Concordiaplein, Haastrecht. Een robuuste groene omgeving met een grote biodiversiteit is belangrijk om gezond te kunnen leven en het hoofd te bieden aan zeer warme of heel natte perioden. Hoe zorgen we goed voor de natuur in onze directe leefomgeving? Verschillende sprekers zullen ons ieder vanuit een andere invalshoek vertellen hoe we kunnen zorgen voor gezonde wijken en een leefomgeving vol bloemen, insecten en vogels. Daarnaast is er gelegenheid met de sprekers en met elkaar een praatje te maken en plannen te maken voor een sterke groene en gezonde leefomgeving. We stellen op prijs als je je opgeeft voor het Natuurcafé via het formulier in de agenda op nvwk.nl.

Euro Birdwatch

Zaterdag 30 oktober 2026, trektelpost De Hoekse Sluis. De grootschalige Europese vogeltelling tijdens de trektijd, georganiseerd door BirdLife International. Op tal van telposten in meer dan 35 landen in Europa wordt geteld, dus ook op onze trektelpost, van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang, of zolang de trek duurt. Kom vooral even kijken, of tel een uurtje mee!

Nationale Natuurwerkdagen

Op vrijdag 6 en zaterdag 7 november. De landschapswerkgroepen gaan op 7 november knotten op het Roesteiland en fruitsnoeien in de Boomgaard Boveneindselaan, Krimpen aan den IJssel. Info: Wim Sluiter, 06 20587531. Wil je (ook eens) elders in het land aan de slag? Vind een klus op www.natuurwerkdag.nl.

Composieten I

Zaterdagmorgen 7 november, van 10.00 tot 12.00 uur, gaan we de plantenfamilie van de composieten bestuderen in De Wingerd, Populierenlaan 90, Krimpen aan den IJssel. Aanmelden via planten@nvwk.nl.

Knotten en snoeien Knotgroep Krimpen

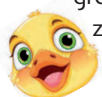
Op 14 november wordt er geknot bij de Scouting en gesnoeid bij het Streekmuseum. Info: Yolande Nederveen, 06 42508452.

Provinciale Kennisdag Boerenlandvogels

Donderdag 19 november 2026, overdag. Programma en locatie: www.zelfdoeninz.nl. Altijd interessant!

Afsluiting Weidevogelseizoen

Donderdag 19 november 2026, 20.00 uur in De Zwaan, Berkenwoude. De vogels zijn gevlogen, tijd om verhalen en cijfers te delen. Hierbij vast: schrijf op hoe jou seizoen was, wat goed liep en wat minder, wat je opviel. Je belevenissen én je foto's, alles

komt ruim aan bod in de december Waardvogel! Stuur alles naar: nvwkredactie@gmail.com, wij maken er wat moois van.

Knotgroep Oost

Zaterdag 21 november gaat Knotgroep Oost de slag op een nader te bepalen locatie. Wil je meedoen, neem dan contact op met landschapswerkgroep@nvwk.nl.

Knoten en snoeien Knotgroep Krimpen

Op zaterdagen 28 november en 12 december bij familie Den Uijl. Contact: Jan Goudriaan, 06 52835327.

Landelijke Dag van Sovon

Zaterdag 28 november 2026 in de Reehorst in Ede. Voor actieve vogelaars in Nederland. Alle lezingen zijn ook online te volgen. Toegangskarten voor de Landelijke Dag zijn verkrijgbaar vanaf 1 oktober 2026, zie www.sovon.nl.

Composieten II

Zaterdagmorgen 5 december, van 10.00 tot 12.00 uur, neemt de plantengroep de zaden van composieten onder de loep. In De Wingerd, Populierenaan 90, Krimpen aan den IJssel. Aanmelden via planten@nvwk.nl.

Knotgroep Oost

Zaterdag 5 december gaat Knopgroep Oost aan de slag op een nader te bepalen locatie. Wil je meedoen, neem dan contact op met landschapswerkgroep@nvwk.nl.

Tweede telling grote zilverreigers (van drie)

Op zaterdag 12 december, zie voor info 17 oktober.

Knotgroep Oost

Zaterdag 19 december gaat Knopgroep Oost aan de slag op een nader te bepalen locatie. Wil je meedoen, neem dan contact op met landschapswerkgroep@nvwk.nl.

Eindejaars Plantenjacht

Zaterdag 2 januari 2027, een initiatief van FLORON, wordt weer opgepakt door de plantenwerkgroep.

Winter/watervogeltellingen

Zaterdag 17 of zondag 18 oktober 2026

Zaterdag 14 of zondag 15 november 2026

Zaterdag 12 of zondag 13 december 2026

Zaterdag 16 of zondag 17 januari 2027

Even voorstellen: nieuw bestuurslid

Ik ben Mario Deerenberg, 63 jaar en vrijwel mijn gehele leven woonachtig in Schoonhoven. Eerlijk gezegd ben ik nooit bewust bezig geweest met 'de natuur'. Daar dacht je gewoon niet over na, het was er gewoon, overal en altijd.

De eerste keer dat ik me bewust werd dat vogels niet zo vanzelfsprekend zijn, was toen een klasgenoot vertelde over het 'ooievaarsdorp' in Haastrecht. Het besef dat het in brede zin echt niet goed gaat met onze natuur en het milieu kwam pas veel later. Op zoek naar een leuke vogelexcursie maakte ik pas enkele jaren geleden kennis met de NVWK, daar had ik nooit eerder van gehoord of gelezen. En wat een prachtige club, wat ontzettend veel enthousiaste vrijwilligers en wat doen we veel. Wat ik daaraan als kersvers bestuurslid kan bijdragen, ga ik ontdekken. Wat voor mij daarbij belangrijk is, is samenwerken. Met

gelijkgestemden maar hopelijk ook met partijen die op het eerste gezicht tegengestelde belangen hebben. Dat kleine stapjes voorwaarts ook vooruitgang is en niet te vergeten dat de natuur al begint in je eigen tuin. Daar kan ik de komende jaren vast wel wat mee binnen de NVWK.

Zuringuil foto van de maand Redactie

De zuringuil is een gemarmerd grijs met zwart vlindertje. De rups is echter veel kleuriger.

De zuringuil (*Acronicta rumicis*) is een nachtvlinder uit de familie van de nachtuiltjes. Het is een vlinder die algemeen voorkomt nabij de duinen en zandgrond in het binnenland, maar ook daarbuiten in allerlei open gebieden, tuinen en parken. De spanwijdte bedraagt tussen de 34 en 40 millimeter.

De zuringuil komt voor in heel Europa, delen van Noord-Afrika en via Azië tot in Korea en Japan. De vliegtijd loopt van eind april tot en met september.

Het is tamelijk lastig om de imago van de zuringuil van andere Acronicta-soorten te onderscheiden, karakteristiek is het opvallende witte vlekje tegen de binnenrand van de voorvleugel (goed zichtbaar op de foto).

Waardplanten zijn allerlei kruidachtige en ook houtige planten. Zuring is een belangrijke van deze soort, verder weegbree, duinroos, hop, braam, en zelfs ook wilg en meidoorn. De zuringuil is in Nederland en België een vrij gewone vlinder die over de hele regio verspreid voorkomt. De zuringuil vliegt in meestal twee, soms drie generaties per jaar. *Bronnen: De Vlinderstichting; Wikipedia*

Composieten op de voorpagina

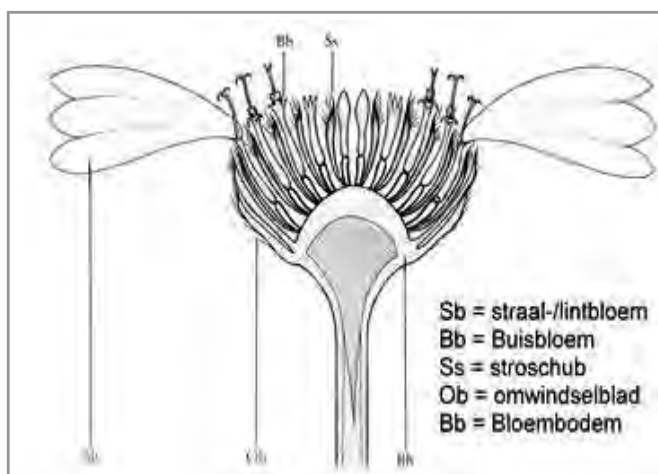
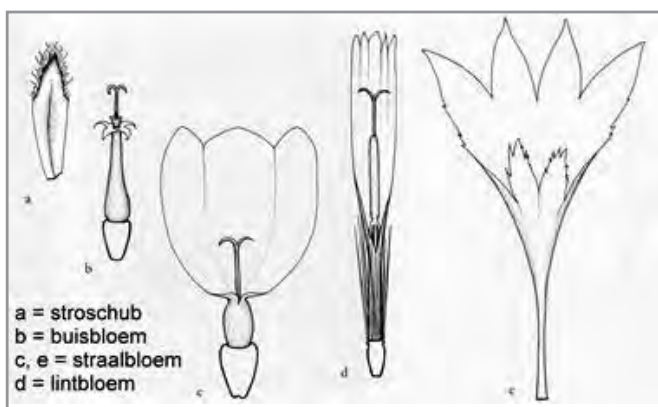
Tekst en foto's: Mariëlla van Gemeren (tenzij anders vermeld)

Wie in augustus en september in de Krimpenerwaard wandelt, ziet nog volop geel en paars bloeien. Waar veel planten hun bloeitijd achter de rug hebben, begint voor een hele groep juist het hoogseizoen. Het zijn composieten: een van de succesvolste plantenfamilies ter wereld. 🐾

Met wereldwijd ongeveer 30.000 soorten behoort de composietenfamilie tot de grootste plantenfamilies op aarde en ook in Nederland is de familie zeer goed vertegenwoordigd. De naam 'composieten' betekent letterlijk 'samengesteld'. Wat wij zien als één bloem, blijkt namelijk een complete bloeiwijze te zijn. Een paardenbloemhoofdje, madeliefje of distel bestaat uit tientallen tot honderden kleine bloemetjes. Voor bestuivende insecten vormen de vele kleine bloemen samen één groot landingsplatform met nectar en stuifmeel in overvloed. Ondanks hun enorme verscheidenheid zijn de composieten relatief gemakkelijk te herkennen. De bloemhoofdjes worden omgeven door een krans van schutbladen, het zogenaamde omwindsel. Na de bloei ontstaan nootjes die vaak voorzien zijn van een pappus, het bekende vruchtpluis dat als een parachuteje door de wind wordt verspreid. Denk aan de pluizenbollen van paardenbloemen. Later dit jaar gaan we met de plantenwerkgroep nog wat dieper in op deze vruchten, tijdens onze maandelijkse zaterdagochtend bijeenkomsten. Wie mee wil doen kan zich aanmelden via mail aan planten@nvwk.nl.

Zaadpluis van morgenster, foto: Abe Maaijen

Bouw van de bloemen van de composietenfamilie, bron: Nederlandse Oecologische Flora

Drie herkenbare groepen

Composieten zijn grofweg in drie groepen onder te verdelen.

1. Soorten met alleen lintbloemen

Dit zijn de bekende 'gele composieten' zoals paardenbloemen, leeuwentanden, biggenkruiden, streepzaden en havikskruiden. Alle bloemen in het hoofdje hebben hier de vorm van een lint. Deze groep domineert vaak in graslanden, bermen en dijken en levert gedurende een groot deel van het jaar voedsel voor insecten.

Paardenbloemen met klein koolwitje (1), foto: Abe Maaijen

2. Soorten met zowel lint- als buisbloemen

Hieronder vallen onder andere margriet, madeliefje, korenbloem en knooppkruid. Het opvallende bloembeeld ontstaat doordat de bloemen aan de buitenrand een andere vorm hebben dan die in het centrum van het hoofdje.

Gele kamille (2) met een muntvlinder

3. Soorten met uitsluitend buisbloemen

Boerenwormkruid is daarvan een bekend voorbeeld. De goudgele knopjes bestaan volledig uit buisbloemen. Ook veel distels behoren tot deze groep. Voor gespecialiseerde insecten kunnen juist deze soorten van grote betekenis zijn.

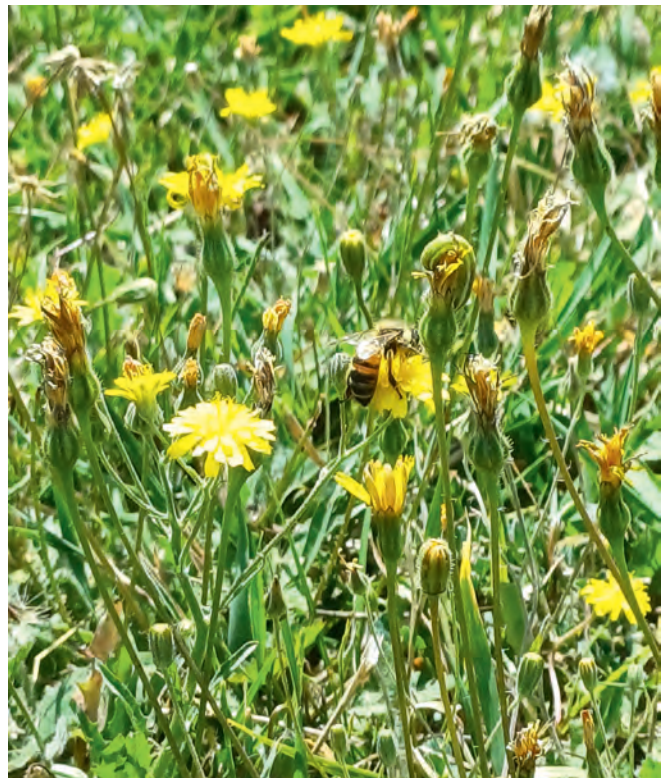
Boerenwormkruid (3) met boerenwormkruidbij

Van voorjaar tot diep in de herfst

Een andere reden waarom composieten zo succesvol zijn, is hun lange bloeiseizoen. Al vroeg in het voorjaar verschijnen madeliefje, klein hoefblad en paardenbloem. In het late voorjaar en de zomer nemen margriet, kamille, knooppkruid en diverse distels het stokje over. Vervolgens zorgen in de (na-)zomer soorten als gewoon biggenkruid, vertakte leeuwentand, bitterkruid, dubbelkelk en boerenwormkruid ervoor dat er tot diep in september nog volop nectar en stuifmeel beschikbaar zijn voor insecten. Veel van de soorten zijn goed droogtebestendig en komen oorspronkelijk voor op de zandgronden. Daardoor doen deze soorten het vaak ook goed in bermen, op dijken en in verstoorde ruderaal gronden. Dit jaar, met uitzonderlijke droogte, zijn het knooppkruid, smal

streepzaad en kleine leeuwentand die nu nog volhouden, terwijl veel andere planten zijn verdroogd of uitgebloeid. Zij vormen een onmisbare voedselbron voor bijen, zweefvliegen, vlinders en andere insecten.

In de Krimpenerwaard zijn composieten overal te vinden, in de gemaaiden gazons van de woonkernen, op dijken, langs boezemkades, wegbermen en extensief beheerde graslanden. Ze kleuren de nazomer geel en paars en vertellen tegelijkertijd iets over bodem, beheer en natuurkwaliteit. Sommige soorten wijzen op schrale omstandigheden, andere op voedselrijke ruigten.

Vertakte leeuwentand

Gele composieten determineren

De determinatie van de verschillende gele composieten is soms lastig. Als je oppervlakkig kijkt lijken ze allemaal op paardenbloem (waar ook al een hele aparte studie van gemaakt kan worden, aangezien er Nederland alleen al meer dan 1000 paardenbloemsoorten onderscheiden zijn). Als je beter kijkt, zie je dat er veel verschillende soorten zijn met gele samengestelde bloemetjes. In onze bermen, grasvelden en op dijken vind je in het voorjaar voornamelijk paardenbloem en groot streepzaad. In de zomer kleine leeuwentand, gewoon biggenkruid, vertakte leeuwentand en klein streepzaad. Deze soorten lijken sterk op elkaar door hun gele lintbloemen, rozetbladeren en vaak weinig of geen echte stengelbladeren. Belangrijke determinatiekenmerken zijn onder andere vertakte of onvertakte bloemstengels, aanwezigheid van stengelbladeren of schubben, de vorm van de eindlob van het rozetblad, de beharing van de bladeren en de verhouding tussen lintbloemen en omwindselbladen.

Op de NDFF verspreidingsatlas is een goede determinatiehulp te vinden.

QR code: NDFF Verspreidingsatlas | Eerste Hulp Bij Determineren

Spaanse ruiter: icoon van de verdwenen schraallanden
Eén bijzondere soort die in de Krimpenerwaard weer terug is, wil ik eruit lichten: de Spaanse ruiter (*Cirsium dissectum*). Dit is misschien wel de meest bijzondere composiet van de Krimpenerwaard. Deze purper bloeiende distelachtige plant was vroeger een karakteristieke soort van blauwgraslanden en natte schraallanden in het veenweidegebied. Tegenwoordig is hij zeldzaam geworden en geldt hij als een indicator voor zeer voedselarme, vochtige en extensief beheerde graslanden. [ecopedia.be], [herbarium.be]

In de Krimpenerwaard komt de soort nu weer voor op terreinen waar natuurherstel heeft plaatsgevonden. Na het afplaggen van voedselrijk veen en het verhogen van waterstanden verschijnen weer populaties Spaanse ruiter. De paarse bloemhoofdjes steken in juni en juli boven het gras uit en trekken veel insecten aan.

Waar Spaanse ruiter groeit, zijn de omstandigheden voor bijzondere schraallandflora meestal goed op orde. De soort kan daarom worden gezien als een kwaliteitssort voor de natuurontwikkeling in de Krimpenerwaard.

Spaanse ruiter, foto: Dirk-Jan Saaltink

Distels: stekelige juweeltjes van de composietenfamilie
Maar weinig plantengroepen hebben zo'n imago probleem als de distels. Wie aan een distel denkt, ziet al snel een stekelige plant die zich ongewenst door de tuin of het weiland verspreidt. Toch doet dat beeld de plantengroep tekort. Distels behoren tot ecologisch zeer waardevolle planten van onze flora. Hun paarse bloemhoofden vormen van het voorjaar tot diep in de zomer ware tankstations voor bijen, hommels, zweefvliegen en vlinders. Elke distelbloem bestaat uit honderden kleine buisbloemetjes, waarbij ieder bloemetje nectar produceert.

Voor insecten zijn distels daardoor een bijzonder rijke voedselbron. En ook de zaden zijn een bron van voedsel voor vogels.

Niet alle distels zijn overigens even 'lastig'. Vooral de akkerdistel (*Cirsium arvense*) heeft een slechte reputatie. Deze soort is meerjarig en verspreidt zich via een uitgebreid netwerk van ondergrondse worteluitlopers, waardoor hij grote kolonies kan vormen. Deze wil je liever niet in je tuin hebben. Veel andere distels gedragen zich echter een stuk bescheidener. Soorten als speerdistel (*Cirsium vulgare*), kale jonker (*Cirsium palustre*) en kruisdistel (*Eryngium campestre*) vormen geen agressieve worteluitlopers en handhaven zich vooral door zaad. Ze verschijnen waar de omstandigheden gunstig zijn, maar gaan zelden overheersen. De kale jonker voelt zich thuis in onze Krimpenerwaard in de vochtige graslanden en moerasranden en bloeit vaak uitbundig tijdens in het voorjaar.

Voor sommige insecten zijn distels zelfs onmisbaar. De naam distelvlinder verraadt het al: deze fraaie trekvlinder zet haar eieren af op soorten als akkerdistel, speerdistel en kale jonker.

Kale jonker met hommels

Composieten en wilde bijen

Composieten zijn voor veel insecten aantrekkelijk doordat de bloemhoofdjes veel kleine bloempjes bevatten en dus veel voedsel leveren. Algemene bezoekers zijn honingbijen, hommels, zweefvliegen, dagvlinders, kevers en allerlei solitaire bijen. Sommige soorten zijn er zelfs op gespecialiseerd, zoals bijvoorbeeld de pluimvoetbij.

Bijen in je eigen tuin

Wil je (wilde) bijen aantrekken in je tuin, laat dan de

Pluimvoetbij

paardenbloemen en madeliefjes in je gazon staan of zaai klein streepzaad en gewoon biggenkruid in. Ook zijn planten zoals margriet, knoopkruid, grote centaurie, een kogeldistel, wilde betram of ruige leeuwentand mooi in de border. Woon je langs een sloot, misschien heb je dan ruimte voor groot streepzaad of kale jonker, of moerasstreepzaad.

Tip: Met de bloeibogenapp van Naturalis kun je heel makkelijk inzicht krijgen in bijensoorten die in jouw omgeving voorkomen en vervolgens een zogenaamde bloeiboog maken met een plantenhulp. Als je dan voornamelijk composieten kiest, krijg je een overzicht van de bijensoorten die je daarmee helpt.

QR code voor link naar bloeibogen.nl:

Wilde betram

Ruige leeuwentand, foto: Huig Bouter

Knoopkruid met wilde bij

Margrietten met puntbijnvliegen, foto:: Abe Maayen

Bronnen: www.floravannederland.nl, NDFF Verspreidingsatlas, www.yavannah.nl, www.wildebijen.nl, www.denederlandsebijen.nl, www.provinciezuidholland.nl, www.bloeibogen.nl 🐝

Klussenbank: wie helpt mee?

De NVWK krijgt het steeds drukker. Dat is prachtig, want in de praktijk betekent het dat we als vrijwilligersvereniging meepraten bij de grote projecten in de Krimpenerwaard en daar het natuurbelang kunnen inbrengen, maar ook dat we uit eigen initiatief met projecten kunnen aankloppen bij de beide gemeenten, het waterschap en de provincie. Daarom hebben we een klussenbank opgericht; er staan ook klussen op de website onder Actueel. Vaak gaat het om kortlopende taken of seizoensklussen, soms komt een klus op herhaling en voor tijdelijke projecten zijn ook handen nodig. Een paar uurtjes over per week? Lekker naar buiten? Help mee! 🐦

Nieuw lid voor de werkgroep R0?

Wie is geïnteresseerd in de Europese Natuurherstelwet, of de Omgevingswet, of de Basiskwaliteit Natuur, of de energietransitie, of anderszins in de effecten van planontwikkeling op de natuur? Er zijn heel veel ruimtelijke ontwikkelingen in ons kleine land die de natuur bedreigen, maar er liggen ook kansen. Een nieuw kabinet betekent weer nieuwe plannen! Maar ook de gemeente Krimpenerwaard heeft een nieuw Bestuursakkoord waarin voor ons uitdagingen liggen. RO is dan ook allermist een saaie tak van sport. Leen Verschoor van de werkgroep RO krijgt soms erg veel op zijn bordje en wil graag een nieuw lid verwelkomen. Zie je hierin ook de uitdaging? Neem dan contact op met hem via de werkgroepro@nvwk.nl.

(Mede)coördinator voor de jeugdwerggroep

Benjamin zoekt nog steeds versterking voor de jeugdwerggroep. Hij is creatief in het bedenken van activiteiten, maar zou blij zijn met versterking voor het uitvoeren van die leuke plannen. Benjamin heeft een drukke baan en het zou voor het moment al helpen als een ouder of grootouder de praktische organisatie van al is het maar één activiteit op zich wil nemen. Neem contact op met Benjamin Hallie voor informatie, zie pag. 2.

Tel je eigen dorp- of wijkvogels!

We zetten de MUS-telling er maar weer eens in, een zeer laagdrempelige telling in je eigen bebouwde kom. Slaagt de gemeente er in om haar doelen te halen die de kernen beter leefbaar maken voor vogels of vertrekken ze? Deze Waardvogel staat vol met artikelen over het belang van goede monitoring, en deze is echt een instapper: driemaal in het voorjaar. Op pag. 12 lees je meer, meer info Marieke, zie pag 2.

BMP-tellen in de Overtuin in Haastrecht

Er bestaat een lange reeks van tellingen in de Overtuin in Haastrecht, in het kader van het Broedvogel Monitoring Project van Sovon. Dat wil zeggen tenminste een vijftal tellingen doen volgens protocol en die invoeren. Helaas kan de huidige teller onvoldoende tellingen doen, waardoor de resultaten voor Sovon niet erg waardevol zijn. Houd je van wandelen terwijl je en hoort zingen, en om ze in deze mooie wil je (samen?) de Vogelcursus opdeed brengen? Meld je bij de dactie@gmail.com of Wij helpen je op weg!

Hulp gevraagd bij organiseren van lezingen

Om ook in de toekomst een structureel aanbod van lezingen binnen de NVWK te kunnen bieden, is de vereniging hard op zoek naar iemand die betrokken wil zijn bij de organisatie. Het gaat hierbij om ongeveer een viertal lezingen per jaar, meestal georganiseerd in de periode tussen september en mei. Vanuit het bestuur blijft (indien gewenst) altijd iemand op de achtergrond betrokken voor het regelen van de locatie, voldoen van eventuele sprekersvergoedingen en coördinatie. Ook beschikt de vereniging over een lijst met potentiële sprekers. Het is geen grootse investering en je staat er dus allermist alleen voor!

Toch al geïnteresseerd in onderwerpen over natuur, wellicht vaker aanwezig tijdens lezingen en bereid tot deelname aan organisatie? Stuur dan even een mailtje of bel Benjamin, zie pag. 2.

Wie helpt Mieke coördineren?

Mieke Veen is al jaren actief in de vereniging en houdt zich nu bezig met het coördineren van de slaapplaats-tellingen van de grote zilverreigers in de Krimpenerwaard. Het is een landelijke telling op drie vastgestelde data. Er overwinteren er steeds meer in Nederland en er komen ook hier meer slaapplaatsen bij. Op dit moment zijn er genoeg tellers, maar een keer meelopen kan altijd, ook handig als iemand ziek is. Ze zoekt een maatje om de tellingen te helpen regelen. Mail je haar? mieke.veen@hotmail.com.

Er is van alles te doen op het Roesteiland!

De Jeugdnatuurwacht (JNW) Krimpen mag het Roesteiland beheren en wil hun 'eigen' terrein graag ecologisch en educatief inrichten. Dat vraagt kennis en inzet die je niet van 10-jarigen kunt verwachten. Dus vragen André en Paul van de JNW om hulp. Ze willen graag weten welke soorten er al voorkomen, en hoe ze de biodiversiteit er door aanleg en onderhoud van inheemse soorten kunnen vergroten. Dus wie wil er inventariseren? Een nulmeting van planten, bomen en paddenstoelen is zeer gewenst, maar ook bijvoorbeeld bijen, vogels en (nacht)vinders staan op de wensenlijst. Groot onderhoud wordt door de knotgroep gedaan, maar regulier bijhouden is ook een wens. De kinderen helpen graag en leren daar héél veel van. Mail André of Paul als je wilt helpen! Of mail Marieke op info@nvwk.nl.

Ben je weg van vlinders en libellen?

Dat komt goed uit, want de coördinatoren van de werkgroep vlinders en libellen zijn gestopt. Dat is geen zware taak, je bepaalt zelf hoeveel tijd je ervoor reserveert. Er zijn jaarlijkse tellingen zoals in de Idylle, voor de argusvlinder, voor de groene glazenmaker. Die tel je natuurlijk niet allemaal zelf, je benadert de vaste tellers. Als je leuke ideeën hebt voor excursies of lezingen krijg je alle ruimte. Kortom: een motiverende mooi-weer functie waarin je (samen?) iets voor deze soortgroepen kunt betekenen! Interesse? Bel of mail Marieke, zie pagina 2.

Hoe komen dieren de winter door?

Maria Kuijf

Dieren bereiden zich op verschillende slimme manieren voor op de winter om de kou en het voedseltekort te overleven. Omdat er in de winter bijna geen insecten, bessen of groene blaadjes zijn, moeten ze creatief zijn. De voorbereidingen zijn grofweg te verdelen in vier slimme manieren:

1 Een winterslaap houden

Sommige dieren slapen de hele winter door. Hun hartslag gaat omlaag, hun ademhaling vertraagt en hun lichaamstemperatuur daalt tot net boven het vriespunt. Hierdoor verbruiken ze bijna geen energie. In de herfst eten deze dieren zich superdik (vetreserve) en zoeken ze een veilig, beschut plekje. Een egel rolt zich op in een holletje onder een dikke hoop bladeren en takken. Vleermuizen hangen ondersteboven in een donkere, vorstvrije grot of spouwmuur.

Diverse insecten, zoals hommels en andere bijen kruipen onder de grond. Kikkers kruipen diep in de modder.

Sommige dieren, zoals de egel en de das houden geen echte winterslaap, maar 'winterrust'. Ze slapen veel en worden op milde winterdagen even wakker om van hun voorraad te eten.

2 Een wintervoorraad aanleggen (hamsteren)

Deze dieren houden geen winterslaap, maar blijven in de winter gewoon wakker. Omdat er dan geen vers eten te vinden is, verstoppen ze hun eten in de herfst. Vlaamse gaai is hier een goed voorbeeld van. In de herfst zie je ze vaak vliegen terwijl ze een eikel in hun snavel hebben. Eekhoorntjes verstoppen hun eten ook.

3 Wegtrekken naar warme landen (vogeltrek)

Als er in Nederland geen eten meer is, vliegen veel vogels duizenden kilometers naar het zuiden (zoals Afrika of Zuid-Europa) waar het lekker warm is en volop insecten of zaden te vinden zijn. Sommige zwaluwen trekken bijvoorbeeld helemaal naar Zuid-Afrika. Ook sommige vlindersoorten trekken naar het zuiden.

4 Een dikke wintervacht of winterveren krijgen (ruien)

Dieren die buiten blijven en de hele winter actief zijn, veranderen hun 'kleding'. Ze verliezen hun dunne zomervacht en krijgen een dikke, isolerende laag. Vogels: Zetten hun veren extra wijd uit (ze maken zich 'bol'). Zo ontstaat er een laagje stilstaande, warme lucht tussen hun veren. 🐦

Pompoenen uitsnijden en schilderen

Mieke Veen

Op zaterdagmiddag 17 oktober willen we samen met de tuindersvereniging in Schoonhoven vanaf 14.30 u tot 17.00 u pompoenen gaan schilderen en uitsnijden, zodat we er een mooi lichtje in kunnen zetten.

Het is in het clubgebouw van de Zilveren Schaats op de Groene Singel in Schoonhoven.

De activiteit gaat alleen door als we genoeg helpers hebben.

Je kunt je kind opgeven bij Mieke Veen, mieke.veen@hotmail.com of 0648758908, en jezelf als helper/(groot)ouder.

Leeftijd vanaf 8 tot 12 jaar.

Kom je ook? Neem wel zelf je pompoen mee. 🍠

Biodiversiteit

Monitoring: meten is weten

SAMEN VOOR
BIODIVERSITEIT

Marieke von Lindern en Leen Verschoor.

In de vorige Waardvogel (juni 2026) introduceerden we de landelijke campagne Basiskwaliteit Natuur, een samenwerking van de overheid en landelijke natuurorganisaties. Het doel is om het landschap te versterken en natuur in onze directe leefomgeving beter te verbinden om zodoende de biodiversiteit te vergroten. Het landschap van de Krimpenerwaard kent een lange geschiedenis van agrarische natuur. Bij de jaarlijkse stekjesmarkt en ledendag van de NVWK stelden we dit jaar de biodiversiteit van agrarische natuur centraal en daar willen we aan blijven werken. 🐦

Op 28 oktober organiseert de NVWK een Natuurcafé over het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en het landschap van de Krimpenerwaard, in zaal Concordia in Haastrecht. Er valt zoveel over te vertellen, dat we er ook in deze Waardvogel weer aandacht aan willen besteden.

De Europese Natuurherstelverordening geldt sinds 2024 en maant gemeenten dat biodiversiteit in dorpen en steden niet verder afneemt na 2030, dat het aantal bestuivers vanaf 2030 weer toeneemt, en dat het boomkroon oppervlak in 2030 minstens gelijk is aan 2024. Deltaplan Biodiversiteitsherstel gaat ervan uit dat biodiversiteit zich herstelt als de condities en het beheer van het landschap, en van onze woonomgeving in orde zijn. Daarom willen we met elkaar nadenken waar het landschap en onze woonomgeving versterkt kan worden, bijvoorbeeld door natuurvriendelijke oevers langs boezems en sloten, door hoogstamfruitbomen en besdragende struiken bij boerenerven, door veel gezonde bomen en een grote variatie aan bloeiende planten in tuinen, in de wijken en langs de wegen, maar ook door het waterpeil hoog te houden, plas-dras aan te leggen, knotwilgen langs de sloot te behouden, en door maaibeleid. Wat kunnen we leren van het verleden en wat willen we bereiken. Hoe kunnen we beter samenwerken met alle partners in het groen?

Plannen maken is mooi, maar hoe weten we of genomen maatregelen ook werken? Wat is de 'stand van het land'? Daarvoor is het van groot belang om te meten welke vogels, welke planten, welke insecten zijn er volop en waar lopen de aantallen terug.

Het meest informatief zijn de grondige tellingen van vogels en planten in kilometerhokken voor Sovon en FLORON. Sovon kent broedvogeltellingen, winter- en watervogeltellingen, en slaapplaatstellingen. Verschillende werkgroepen binnen de NVWK werken daar hard aan mee. Binnenkort gaan de tellingen van start voor het Atlas project van Sovon. Al deze tellingen worden gedaan door vrijwilligers die al veel kennis hebben opgedaan en werken volgens vaste protocollen zodat resultaten vergelijkbaar zijn. Sovon vrijwilligers tellen ook vogels in steden en dorpen met MUS (Meetnet Urbane Soorten). Voor MUS moet je de circa 40 soorten van de bebouwde omgeving te herkennen, zowel het geluid als het beeld. Waarschijnlijk ken je er al meer dan je denkt. Met een Sovon cursus en met wat oefening kun je als leek ook al snel uit de voeten. Wil je meedoen? We helpen je graag om eens mee te lopen met andere NVWK leden en te testen of het wat voor jou is.

Ook de geïnteresseerde leek kan veel bijdragen. Bijvoorbeeld door waarnemingen op te slaan via waarneming.nl, door eerst een plant of een insect te determineren met de app ObsIdentify en daarna op te slaan waardoor het ook bij waarneming.nl belandt. "Ja maar" zegt de expert, "dat is niet zo betrouwbaar, niet kwantitatief .. iedereen kan iets gek melden." Dat is wel zo, maar juist bij waarneming.nl gaat het om de grote getallen. Het geeft een indicatie en laat trends zien die vervolgens beter onderzocht kunnen worden. Dan is het wel van belang dat ook de gewone alledaagse soorten worden gemeld (wel doen dus, gewone soorten melden!!). Over de jaren worden trends zichtbaar. Doe eens je eigen kleine bioblitz door tijdens een wandeling alle bloeiende planten die je tegenkomt, of alle kevers

en wantsen, via Obsidentify met een fotootje in [waarneming.nl](#) te zetten. Bekijk een soort eens beter om de determinatie te controleren aan de hand van een exacte beschrijving. Zo leer je steeds beter soorten te herkennen en je zult merken dat je ook steeds meer soorten gaat zien omdat je scherper gaat kijken. En heb je de smaak te pakken: doe dan mee met flextellingen. Er worden steeds meer apps ontwikkeld die het mogelijk maken betere data te verzamelen dan de willekeurige meldingen in [waarneming.nl](#), zonder dat je een expert hoeft te zijn die zich verbindt aan het regelmatig tellen van een kilometerhok. Zoek iets uit wat bij je past.

Tuintellingen geven een beeld van de natuur in de bebouwde omgeving: iedereen kent wel de jaarlijkse Tuinvogeltelling van Vogelbescherming. Er zijn nu ook tuintellingen voor wespen, bijen, dagvlinders, paddenstoelen en nog veel meer. Op de website [tuintelling.nl](#) zie je welke tuintellingen binnenkort aan bod komen. Een stappenkaart om soorten op naam te brengen is altijd te downloaden op de site. Bovendien is er de doorlopende tuintelling waarin je kunt kiezen of je een specifieke soortengroep (vogels, libellen, vlinders) volledig bijhoudt of als incidentele melding doet ([tuintelling.nl/jaarrond](#)).

De vlinderstichting heeft de app 'Count4nature' om tijdens kleine of langere wandelingen dagvlinders, hommels of libellen te tellen. Als je start met de wandeling zet je de app aan en je staat toe dat je locatie doorgegeven wordt. Daarna voer je alle vlinders in die je onderweg ziet en op het eind sluit je af. Dan is op dat traject bekend wat wel, maar ook wat niet is waargenomen en kan het gekoppeld worden aan landschap en weersomstandigheden. Op de site van de Vlinderstichting vind je nog meer tips voor flextellingen.

De Avimap app van Sovon (Live Atlas) lijkt daarop. Je kunt zelf kiezen waar en wanneer je telt. Ieder lijstje is welkom. Je kunt ook meer tellen dan alleen vogels en aangeven of je van een bepaalde groep (vogels, vlinders, hommels) alles hebt genoteerd wat je gezien hebt, of alleen speciale waarnemingen.

Bij FLORON lopen alle tellingen via de VERA app. Nadat je je hebt aangemeld bij FLORON kun je de VERA app installeren op je mobiele telefoon. Bij de plantenwerkgroep kunnen ze je helpen en meer informatie geven. Dan zijn er niet alleen grondige kilometerhok inventarisaties te doen, maar kun je ook een stuk slootkant inventariseren ([floron.nl/meedoen/oeverindex](#)) of de nektarindex van een berm of een dijk bepalen ([floron.nl/nektarindex](#)).

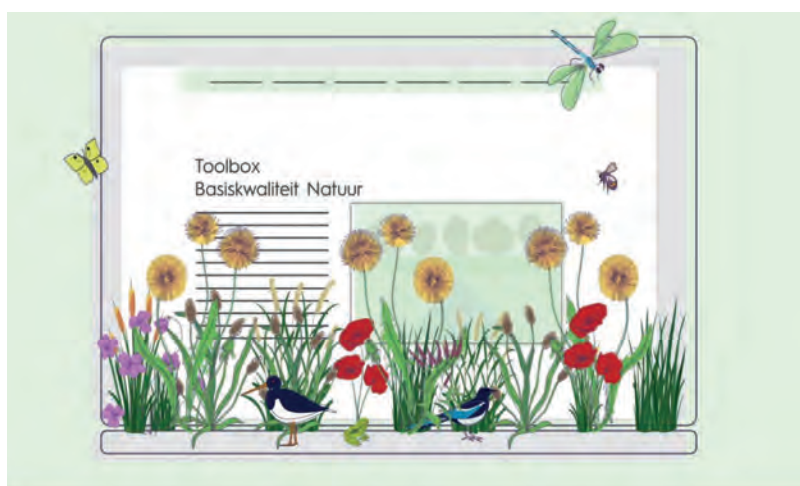
Hoe worden al die data gebruikt? Ze worden samengebracht in de Nationale Databank

Flora & Fauna, de NDFF ([ndff.nl](#)). Die nationale databank wordt weer gebruikt door bijvoorbeeld het CBS of de soortenkijker ([soortenkijker.groenebondgenoten.nl](#)). Op de webpagina van de soortenkijker kun je een positie kiezen op de kaart van Nederland en dan wordt een schatting gemaakt van de stand van de biodiversiteit. De uitslag is A voor uitstekend en E voor slecht. De soortenkijker maakt gebruik van circa 200 soorten (vogels, planten, insecten, zoogdieren) die bij een specifiek landschap horen. In het blokje 'achtergrond' kun je zien welke soorten wel en welke niet zijn waargenomen. Probeer het eens voor een plek bij je in de buurt en kijk eens of de waarnemingen wel volledig zijn.

Om het nog maar eens samen te vatten: meten is weten. Doe mee met het vastleggen van de biodiversiteit in onze leefomgeving, zodat het belang en de voortgang van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel duidelijk wordt. Registreer je als teller bij Sovon of FLORON. Wil je er een cursus voor volgen of wil je iemand helpen om een goede teller te worden? Meld het in een werkgroep of bij het bestuur. Wij kunnen helpen om elkaar te vinden of we proberen een cursus te organiseren. Op 14 oktober organiseren Sovon en de NVWK een voorlichtingsavond over het Atlas project. Daarover vind je meer elders in deze Waardvogel (pag. 27). Kom naar de film 'De Verwonderaars' die Prachtlint en de NVWK samen vertonen op 24 september in het Cultuurhuis in Krimpen aan de Lek. Daar zullen we ook over het belang van monitoring praten. En kom naar het Natuurcafé over het Deltaplan biodiversiteitsherstel op 28 oktober in zaal Concordia in Haastrecht. Geef je snel op voor deze activiteiten. Ga daarvoor naar de agenda op de website en selecteer de betreffende activiteit.

Wil je meer weten over de Basiskwaliteit Natuur in Nederland, kijk dan naar o.a. de toolbox van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Zie [www.samenvoorbiodiversiteit.nl](#).

Bron illustraties: [/www.samenvoorbiodiversiteit.nl](#)

[www.samenvoorbiodiversiteit.nl/toolbox/basiskwaliteitnatuur](#)

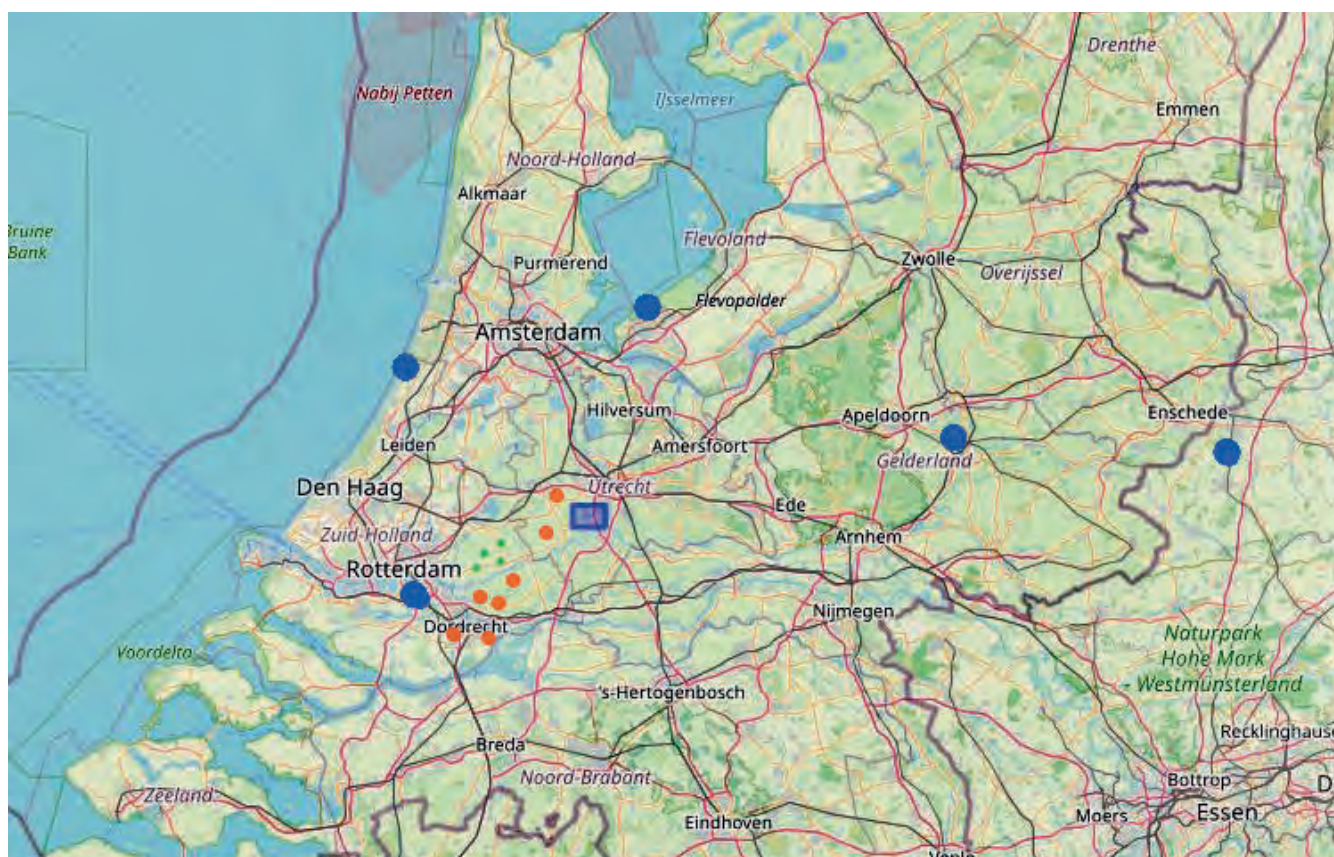
Gebruik van kleurringen bij torenvalken loont!

Cor Oskam

Ik kreeg in juli een hele golf terugmeldingen van torenvalken via GRIEL binnen. Nu hoor ik u denken: 'GRIEL, wat is dat nu weer?' GRIEL is de database van het Vogeltrekstation in Nederland voor alle geringde of gekleurmerkte vogels die binnen projecten vallen. GRIEL staat voor Geautomatiseerd- Ring- Invoer- en Export- Lokaal. Beetje gekunsteld en dan houd je er toch een leuke vogelnaam aan over. 🐦

Van de 27 terugmeldingen konden 26 torenvalken worden afgelezen in het veld, omdat ze een kleurring droegen. Als vogels in een boom, op een hek of lichtmast zitten zijn de kleurringen met verrekijker en/of telescoop vaak goed af te lezen. Alle vogels bleken geringd als nestjong binnen de Krimpenerwaard. Een groot aantal zijn in de Krimpener- en Alblasserwaard afgelezen. Maar ook verder over het land verspreid: Wageningen, Almere, op Texel en een uit Duitsland nabij Zevenaar. De verste kwam uit Frankrijk. Deze vogel werd vers dood gevonden en had als enige geen kleurring, maar was wel als nestjong geringd in de Krimpenerwaard.

Mede door alle inspanningen van de roofvogelwerkgroep, die actief is met het Torenvalkproject in drie verschillende regio's binnen de Krimpenerwaard, krijgen we een mooi beeld over het wel en wee van torenvalken uit de Krimpenerwaard. Het Jaar van de Torenvalk (2025) ligt al weer achter ons. Door goede omstandigheden (een top-muizen jaar) zien we dat in 2026 de valken een buitengewoon succesvol broedseizoen hebben gehad. Dat werd vertaald in een record aantal broedgevallen met een gemiddelde van vijf jongen per nestkast. Er konden dan ook ongeveer 150 jonge torenvalken geringd worden in de Krimpenerwaard die tegelijk een kleurring mee kregen. Er was zelfs een tweede legsel en dat is bij torenvalken vrij bijzonder. Wie weet waar de terugmeldingen straks vandaan komen. 🐦

ring		datum	locatie	ring		datum	locatie
CJ 8	geringd	1-6-2023	Koolwijkseweg, Stolwijk	CP 5	geringd	16-6-2022	Kadijk Bergambacht
	afgelezen	22-12-2023	Emmerik, Duitsland		afgelezen	13-4-2024	Koolwijkseweg, Stolwijk
			103 KM - 204 dg				2 KM - 1 jr / 9 mnd / 28 dg
EJ 9	geringd	9-6-2023	IJsseldijk, Ouderkerk	ET 7	geringd	17-7-2023	Tiendweg Oost, Ouderkerk
	afgelezen	17-1-2024	Zevenhuizerplas, Rotterdam		afgelezen	24-4-2024	Polsbroek
			4.2 KM - 240 dg				13,5 KM - 9 mnd / 7 dg
UX 0	geringd	19-6-2023	Opweg, Berkenwoude	CH 6	geringd	4-7-2022	Tiendweg, Gouderak
	afgelezen	14-2-2024	Schenkel Berkenwoude		afgelezen	3-5-2024	Schenkel, Berkenwoude
	afgelezen	4-4-2024	Schenkel Berkenwoude				4 KM - 1 jr / 9 mnd / 29 dg
			1.8 KM - 270 dg				
UX 3	geringd	20-6-2023	Schuwacht, Lekkerkerk	CL 3	geringd	16-6-2022	Bonrepas, Vlist
	afgelezen	16-3-2024	Kinderdijk, Alblasserdam		afgelezen	21-5-2025	Pampushaven, Almere
			3 KM - 270 dg				51 KM - 2 jr / 2 mnd / 21 dg
CS 6	geringd	16-6-2022	Lekdijk West, Bergambacht	UN 9	geringd	21-6-2024	Oostvlisterdijk, Vlist
	afgelezen	28-3-2024	Streefkerk		afgelezen	5-11-2024	Wageningen
			3,5 KM - 1 jr / 9 mnd / 12 dg				55 KM - 4 mnd / 15 dg
UX 4	geringd	20-6-2023	Schuwacht, Lekkerkerk	CH 5	geringd	30-6-2022	Oostvlisterdijk, Vlist
	afgelezen	3-4-2024	Alblasserdam		afgelezen	28-5-2025	Harmelen
			3.8 KM - 9 mnd / 14 dg				16,5 KM - 2 jr / 8 mnd / 26 dg
CS 9	geringd	16-6-2022	Lekdijk west, Bergambacht	UL 1	geringd	10-7-2023	Bovenkrkseweg, Stolwijk
	afgelezen	4-4-2024	Wijngaarden		afgelezen	7-4-2025	Bleskensgraaf
			8,2 KM - 1 jr / 9 mnd / 19 dg				11.8 KM - 1 jr / 8 mnd / 25 dg
CL 5	geringd	16-6-2022	Bonrepas, Vlist	UH 7	geringd	28-6-2024	Schoonhovenseweg, S'hoven
	afgelezen	11-4-2024	Tiendweg, Alblasserdam		afgelezen	14-7-2025	Tienhoven aan de Lek
			15,5 KM - 1 jr / 9 mnd / 26 dg				28 KM - 11 mnd / 6 dg
TE 1	geringd	26-6-2025	Bosweg, Stolwijk	TE 3	geringd	26-6-2025	Bosweg, Stolwijk
	afgelezen	6-1-2026	Rijnsburg		afgelezen	8-11-2025	De Waal, Texel
			30,5 KM - 6 mnd / 11 dg				123 KM - 4 mnd / 13 dg
AH 0	geringd	16-6-2025	Tiendweg Oost, Ouderkerk	geen	geringd	8-7-2024	Tiendweg Oost Ouderkerk
	afgelezen	16-1-2026	Oud-Alblas		afgelezen	12-11-2024	Saint-Quen-Láumore Frankrijk
			8,2 KM - 7 mnd -> Dood				368 KM - 127 dg

Foto linksboven: net geringde jonge torenvalk. Rechts een Arnhem-ring en links een kleurring

Kaart links: De kleurtjes hebben betrekking op terugmeldingen.

Groene punten: uit de Krimpenerwaard

Oranje punten: uit de Alblasserwaard of directe omgeving Rotterdam

Blauwe punten: uit de rest van Nederland en Duitsland

Tabel: de code van de lime-kleurige ring staat links vermeld in de vakjes van de tabel. Daarnaast, rechtsonder in het vakje, staat de afstand in kilometers vermeld van de nestkastlocatie tot de terugmeldplaats en daarna de tijd tussen ringdatum en afleesdatum.

Arnhem-ring

'Arnhem' staat op alle in Nederland uitgegeven ringen. Die worden uitsluitend uitgegeven vanuit het Vogeltrekstation van het NIOO. (Nederlands instituut voor Ecologie in Wageningen). Op iedere ring staat niet alleen een uniek nummer maar daarnaast, Vogeltrekstation - Arnhem - Holland. Iedere vogel die geringd wordt krijgt dus zo'n ring. Groot of klein. Zie foto! Daarnaast kunnen kleurringen of zenders aangebracht worden, maar dat is altijd in combinatie met de 'Arnhem'-ring.

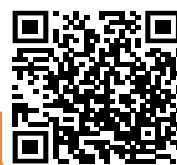

**Van der Velden
Adviseurs**

Vertrouwd advies in de Krimpenerwaard

Al meer dan 160 jaar bieden wij zekerheid voor uw verzekeringen, pensioenen en hypotheek. U krijgt onafhankelijk advies van ervaren specialisten, met persoonlijke aandacht en een vast aanspreekpunt dichtbij.

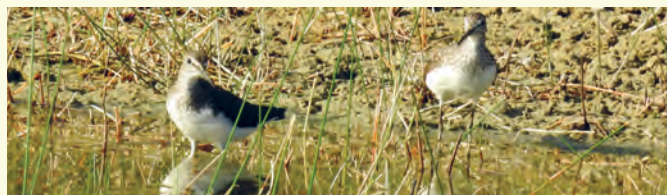
Hulp nodig? Wij denken graag met u mee en geven advies dat écht bij u past.

**Scan en plan een
vrijblijvend gesprek**

0180 - 681 188

van-der-velden.nl

Verblijf in een 'heidehuisje' met een eigen vogelkijkhut grenzend aan een natuur- en stiltegebied. Nico de Haan ging u voor: 'Als je niet aangestaard wordt door de Schotse Hooglanders dan word je wel begluurd vanaf de kale topjes van het struikgewas door de roodborsttapuiten'.

Nieuw is een laadpaal voor elektrische auto's.
Kijk op: www.heidehuisje.nl of bel 06-81525089

De Wielewaal

Natuurmuseum & klompenwinkel v.o.f.

*"Bewonder de natuur van Het Groene Hart
in een schilderachtige omgeving
tussen Lek en IJssel"*

Fam. Rijneveld | Tiendweg 26 | 3411 NB
Willige Langerak (Lopik) | 0182-384454
Al vanaf 1998 actief in natuureducatie

Voor actuele openingstijden en overige informatie zie
www.museumdewielewaal.nl

tuin & parktechniek

tuin & parktechniek
onderhoud & reparatie van alle merken

Piet van Oosterom
tel: 06-11 38 16 34

STIGA

Natuurrijk heeft een prachtige oever

Jacqueline Veltman

Op zaterdagochtend 6 juni had de plantenwerkgroep weer afgesproken met Kees Beart in Natuurrijk. Met elf enthousiastelingen hebben we de natuurrijke en natuurlijke oever bekeken. 🐦

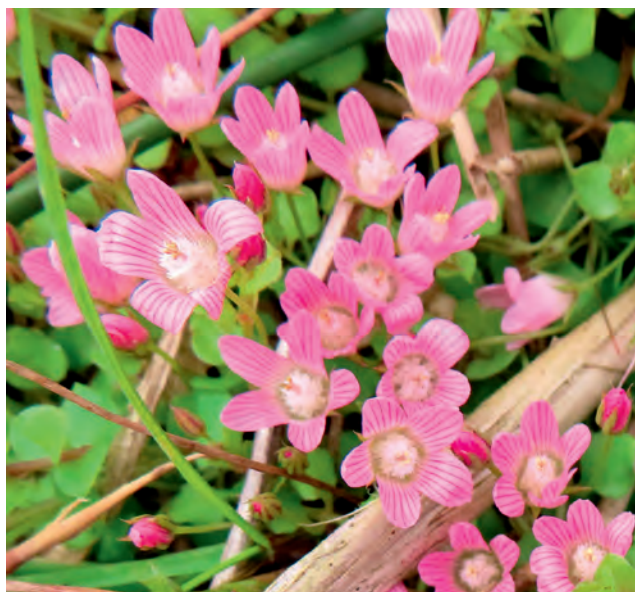
Kees vertelde dat deze in 2019 door de provincie is afgeplagd. Ook heeft de provincie het zadenmengsel betaald dat speciaal door Cruydhoeck voor deze oever was samengesteld. Kees en zijn team hebben het destijds ingezaaid.

Nu na zeven jaar konden wij zien hoe prachtig de oever is geworden. Het onderhoud bestaat voornamelijk uit het weghalen van boomzaailingen, afzagen van boomtakken (voornamelijk els en wilg) en in toom houden van teveel hogere, minder interessante planten. Wij zagen onder andere de volgende soorten: **teer**

guichelheil, blaassilene, wolfspoot, veel prachtige moerasaardbei, moerasspirea, kale jonker, moeraswalstro, rietorchis, moerasvergeet-mij-niet, veenmos(!), het fijne moerasmuur, moerasrolklaver en zonnedauw.

Er werden prachtige foto's gemaakt die helaas niet allemaal geplaatst kunnen worden.

Kees had weer voor koffie en koek gezorgd en precies voor de regen losbarstte sloten we de excursie om iets voor 12 uur af. Kees weer heel erg bedankt voor je gastvrijheid en uitleg! 🐦

Boven vlnr: rietorchis, foto: Natasja van Doesburg. Distelvlinder en grote ratelaar, foto's: Kees Beart.
Beneden vlnr: blaassilene, teer guichelheil, foto's: Natasja van Doesburg

Nieuws uit de werkgroep R0

Docu: Natuur houdt zich niet aan natuurbeleid

Leen Verschoor, NVWK-werkgroep R0

In het kort een aantal ontwikkelingen die onze aandacht hadden. Heeft u hierover vragen of wilt u een bedreiging voor de natuur onder onze aandacht brengen, laat het ons weten via werkgroep@nvwk.nl. 🐿

Natuur houdt zich niet aan natuurbeleid (??)

Naar aanleiding van berichtgeving in de Waardvogel van juni 2026 over de natuurherstelverordening ontvingen we een reactie. De reactie was vergezeld van de documentaire 'Natuur houdt zich niet aan natuurbeleid' van Agrio2026, gefinancierd door NatuurDocu. De documentaire bewijst aldus de reactie dat het zo slecht niet gaat met de natuur. Zie voor de documentaire de QR-code hieronder.

Nu is het ontegenzeggelijk waar dat het soms heel goed gaat op onderdelen van de natuur. De lepelaar is daarvan een duidelijk voorbeeld. Was de lepelaar nagenoeg verdwenen nu zien we de lepelaar volop. Ook in de Krimpenerwaard is de lepelaar weer aangetroffen. Voor de ooievaar zien we eenzelfde ontwikkeling. Dus ja, met natuur gaat het hier en daar en met een aantal soorten zondermeer beter.

Documentaire
'Natuur houdt zich niet aan natuurbeleid'

Statusrapport
Nederlandse
Biodiversiteit
2025

Echter in z'n algemeenheid gaat de staat van dé natuur achteruit. Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving is nog maar een kwart van de oorspronkelijke biodiversiteit over, vergeleken met de periode rond 1900. Dit betekent dat veel soorten minder voorkomen of helemaal zijn verdwenen.

Ook op grond van het Statusrapport Nederlandse biodiversiteit 2025 van Naturalis is er maar één conclusie mogelijk: het gaat slecht met de natuur. Maar gelukkig zijn er dus sommige soorten waar het wél beter mee gaat. Oordeel zelf naar aanleiding van de documentaire.

Stikstof

Het is al weer oud nieuws. Op 26 juni 2026 verscheen de Kamerbrief over stikstof. De titel van de Kamerbrief is: 'Weer ruimte voor boer, natuur en bouw: maatregelenpakket voor

Kamerbrief 'Weer
ruimte voor boer,
natuur en bouw'

Vervolgstappen
maatregelen tot
2035

landbouw, natuur en stikstof. De Kamerbrief is te raadplegen via: de QR-code rechtsboven. Nieuws met grote gevolgen voor boeren, burgers en buitenlui.

Hoe verschillend we mogelijk ook denken over de omgekeerde vlaggen, tekstborden, tractoren, etc., de tekst "Leve De Krimpenerwaard" zal toch ieders instemming hebben.

Hoe gaat het nu verder met de stikstofplannen van dit kabinet? De eerstvolgende stap is dat volgens planning in oktober 2026 het wetsvoorstel met emissiedoelen en ontwerp-programma naar de Tweede Kamer gaat, ter vervanging van omgevingswaarden op basis van de Kritische Depositiewaarde voor stikstof (KDW). Dat is nog maar het begin van een heel stikstof wetgevingstraject dat volgens planning tot begin 2028 loopt. De in te voeren maatregelen lopen door tot 2035.

Een overzicht van de vervolgstappen is ook te raadplegen, via de QR code hierboven naast de foto.

Ontwerp Natuurplan

Op 26 juni 2026 heeft de Nederlandse regering het Ontwerp Natuurplan gepubliceerd. Het Ontwerp-Natuur(herstel)plan is het nationale plan waarin Nederland de Europese afspraken uit de EU Natuurherstelverordening vertaalt. Het plan brengt in kaart wat nodig is (boven op bestaande maatregelen) om ecosystemen te herstellen, bossen te versterken en stedelijk groen uit te breiden tot 2030 en verder, zodat zij voldoen aan de doelen die in de

Ontwerp-
Natuurplan
2026

Bestuursakkoord 2026-2030 gemeente Krimpenerwaard

Het bestuursakkoord 2026-2030 beschrijft de belangrijkste plannen en keuzes voor de komende jaren in de gemeente Krimpenerwaard.

Nieuw college, nieuwe kansen?

De bouwdrift blijft ongewijzigd. De gemeente wil tot 2040 minimaal 4.000 woningen bouwen. Aanzienlijk meer dan de eigen woningbehoefte.

En ook blijft het streven 35 ha nieuw bedrijventerrein.

Europese verordening zijn gesteld.

Het Nederlandse Ontwerp-Natuurplan is ingediend bij de Europese Commissie. Na de indiening start het proces van inspraak en participatie in Nederland. In oktober 2026 wordt een publieksconsultatie gehouden waarbij burgers en experts kunnen reageren op het Nederlandse Ontwerp-Natuurplan. Uiterlijk zes maanden na indiening van het Ontwerp-Natuurplan ontvangt het rijk een reactie vanuit de EU op het Ontwerp-Natuurplan. Het definitieve Natuurplan wordt op 1 september 2027 ingediend bij de Europese Commissie.

Het Ontwerp-Natuurplan 2026 is te raadplegen via de QR-code.

Afscheid van Michel van Cappellen

Op 25 juni 2026 namen we afscheid van Michel van Cappellen als lid van de werkgroep R.O. Alleen al vanwege zijn uitgebreide kennis over beheer van waterpeil zullen we hem missen. Wie weet zien we Michel op een later moment nog weer eens terug als lid van de werkgroep R.O.

Na vertrek van Michel bestaat de werkgroep nog uit Denise, Frans en Leen. Er is veel in beweging wat onze natuur, landschap en leefmilieu aangaat. Alle reden om eens contact op te nemen met de werkgroep via werkgroepro@nvwk.nl. 🐦

De Tuin

Tekst en illustratie: Mia Bersma

Mijn tuin, in 't vallend avondlicht,
lijkt met zijn kleuren een gedicht.
De late zon schijnt langs de rozen
waardoor het lijkt alsof ze blozen.

De zonnebloemen, rank en slank,
staan naast de bruine houten bank,
verweerd door regen, zon en kou,
die oude bank waarvan ik houd.

Een late bij vliegt nog wat rond
en daalt dan zoemend langs de grond
naar 't perkje vol vergeetmijnielen
en witte wuivende margrietten.

Soms neemt de merel snel een duik
in de zwarte bessenstruik.
Hij doet zich helemaal tegoed
Aan al die bessen, vol en zoet.

De late zon is aan het dalen,
de tuin zit boordevol verhalen.
Ik zie hoe de kastanje luistert
de wind zacht door zijn bladeren fluistert.

Voor velen is mijn tuin misschien
Geen mooie siertuin om te zien,
maar ik kijk naar wat groeit en leeft,
wat blij maakt en voldoening geeft.

Al is de lucht bewolkt en grijs,
Voor mij is dit het paradijs. 🐦

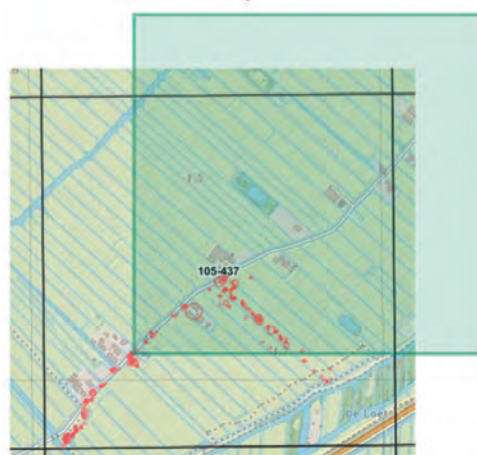
Polder Oudeland

Inventarisatie 18 juli met FLORON

Tekst en foto's: Jacqueline Veltman

Onder leiding van Willemien Troelstra, Jorian Eijkelenboom en Tim van de Vondervoort trokken we met 14 deelnemers om 10 uur, bewapend met boeken en loepen het km hok 105-437 in, dat een groot deel van Polder Oudeland beslaat. Het zuidelijk deel (onder de Oudelandseweg) is in 2016/17 opnieuw ingericht. In een aantal delen is ca. 20 cm afgegraven en het waterpeil gaat (eind project) omhoog. De watergangen zijn verbreed en voorzien van een natuurvriendelijke oever. De grond is deels in bezit van Zuid-Hollands Landschap, provincie Zuid-Holland, HHSK en particuliere grondeigenaren die mee doen aan de natuurontwikkeling. Er is een natuurbeheercollectief (NBC) waarin alle partijen deelnemen, ook de NVWK. Onze waarnemingen vallen echter buiten het gebiedsplan (zie de rode stipjes). 🐦

In het kruidenrijk grasland troffen we o.a. blauw **glidkruid**, **kale jonker** en **vertakte leeuwentand**. Een stukje verderop was het gebied wat vochtiger, zompig, maar niet heel nat. We vonden o.a. riet en een beetje **haakveenmos** en gewoon **veenmos**, **klokjesgentiaan**, veel **teer guichelheil** en **moeraswederik** (met veel oranje klietjes –stipjes– in het blad) **moeraszoutgras** en **moeraswespenorchis**. Aan de waterkant vonden we o.a. **kleine egelskop**, **gevleugeld helmkruid**, **paddenrus** (zowel 'kamertjes' in de stengel als in het blad, dit in tegenstelling tot de zomprus met alleen 'kamertjes' in het blad), **kalmoes** en in het water diverse soorten **kroos** waar onder **bultkroos**. We hebben meer dan 200 soorten geïnventariseerd en we trokken rond vier uur tevreden huiswaarts. 🐦

Boven: even pauzeren; beneden vlnr: kleine egelskop, vlasbekje, veenmos spec., klokjesgentiaan

Graafkade

Excursie met de plantenwerkgroep op 4 juli

Jacqueline Veltman, foto's: Natasja van Doesburg

Graafkade is onderdeel van het veenweidegebied van de Krimpenerwaard en grenst aan de Berkenwoudse Driehoek (dat is samen met De Nesse en Oudeland-Zuid al in 2016-2017 ingericht als natuurgebied). Natuurontwikkeling in het deelgebied Graafkade is in 2025 gestart. Men probeert daar vooral vochtig weidevogelgrasland te ontwikkelen. Dit gebeurt door het realiseren van een gebied dat onder water kan komen te staan en via greppels waarin regenwater langer vast gehouden wordt. Het watersysteem in Graafkade heeft een apart peil, met een fluctuatie van 15 cm om goed regenwater te kunnen bergen. In het hele gebied komen natuurvriendelijke oevers, met als doel de waterkwaliteit verder te verbeteren. Het projectgebied is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en het grootste deel is in eigendom bij het Zuid-Hollands Landschap. Zij moeten zorgdragen dat de natuurdoelstellingen worden behaald. 🐦

Om 10 uur togen wij met acht plantenwerk-groepers het rechte gebied in. Paulette wees ons erop dat je goed kon zien dat het stuk land 'op een oor' ligt. Michel had ons bij 'Den Hoek' al eens op deze beheervorm gewezen. Op het hoge (droge) gedeelte rijdt de maaimachine. Wij bediscussieerden, determineerden (met de Eggelte, en Obsidentify) en inventariseerden er zo goed mogelijk op los.

We vonden: **gevleugeld hertshooi** (*Hypericum teraperum*): lijsten aan vierkantige stengels, **wolfspoot** (*Lycopus europaeus*), **pitrus** (*Juncus effusus*): **merg** (werd vroeger gebruikt als lampenpit) ononderbroken. **Gele lis** (*Iris pseudacorus*): vrucht drijft. **Moerasrolklaver** (*Lotus pendunculatus*) bloemen per bloeiwijze 5-12. **Gewone hoornbloem** (*Cerasium fontanum s. vulgare*), **grote egelskop** (*Sparganium erectum*): bloeistengel vertakt. **Moeras-vergeet-mij-nietje** (*Myosotis palustris*), **kalmoes** (*Aruncus calamus*): aar zijdelings uit de stengel. **Moerasbastardwederik** (*Epilobium palustre*): klein, **scherpe boterbloem** (*Ranunculus acris*), **grote kattenstaart** (*Lythrum salicaria*), **bienkorfje** (*Prunella vulgaris*), **egelboterbloem** (*Ranunculus flammula*): heel veel, klein en vruchtje rond, **kale jonker** (*Cirsium palustre*): veel, hoofdjes in kluwen, stengel kleine stekels. **Padderus** (*Juncus subnodulosus*): blaadje met tussenschotjes. **Blauwglidkruid** (*Scutellaria galericulata*): heel weinig, **reukgras** (*Hierochloa odorata*): smaakt naar vanille. **Pijptorkruid** (*Oenanthe fistulosa*): weinig, rechtop, ijl bebladerd, bloem compact. **Waternavel** (*Hydrocotyle vulgaris*): heel veel, bladsteel in 't midden van de bladschijf. **Moeraswalstro** (*Gallium palustre*): sterbladig, vochtige plek, **veldzuring** (*Rumex acetosa*): voetslip kort. **Hoge ciperzegge** (*Carex pseudocyperus*) 1mnl aar, tongetje kort en stomp. **Echte koekoeksbloem** (*Silene flos-cuculi*): nog maar weinig, bijna uitgebloeid.

Aan de overkant van het perceel zagen we een heel andere vegetatie met o.a. **Jacobskruiskruid**, **gewone berenklauw**, **engelwortel**, **moerasspirea**, **hopklaver**, **wilgenroosje**, **perzikkruid**, **mosterdzaad**, **vogelwikke**, **haagwinde** en na enig determineerwerk **melkeppe!** 🐦

Foto's: kleine vuurvinder op rolklaver, pijptorkruid met boktor tussen de pitrus, kale jonker met afgevoegen distelvinder

Moeras Voedselbos van start in het Krimpenerhout

Arike Mijnlief

Wat ging er aan vooraf? Vanaf 2020 is de Voedsel familie Krimpenerwaard op verkenning naar een voedselbos in de regio Krimpenerwaard. We zochten naar een locatie en maakten een plan voor voedselbos & voedselstroken waar verschillende familie zaken samen kunnen komen in een Voedselverbindingsplek. In het plan zijn ook experimentele natte teelten opgenomen zoals oeverbeplanting en drijvende bedden op het water. We spraken veel verschillende partijen en ervaringskundigen in het werkveld van de voedselbossen. Zo kwamen we via het programma van Rotterdam de Boer op! in 2022 in contact met de Coöperatie GroenGoed die al meerdere tuinen heeft in het Rotterdamse en op zoek was naar een drassige uitdaging. Een vruchtbare samenwerking was ontsproten, er werd een werkgroep geformeerd en we vonden de juiste locatie op de grens met de gemeente Krimpen aan den IJssel en de gemeente Krimpenerwaard.

Locatie en samenwerkende partijen

In het Krimpenerhout nabij Krimpen aan den IJssel gaan we een stuk bestaand bos omvormen naar een Moeras Voedselbos. Daarvoor heeft de Voedsel familie Krimpenerwaard de handen ineengeslagen met Rotterdam de Boer op!, Coöperatie GroenGoed, in samenwerking met de grondeigenaar Groenalliantie en beheerder Staatsbosbeheer. Na een lange voorbereidingsperiode en het uitwerken van het project- en beplantingsplan ondertekenden partijen eind augustus de beheerovereenkomst met Groenalliantie.

Wat gaan we doen?

Het geselecteerde gebied dat in overleg met Staatsbosbeheer is gekozen, is een lappendeken van bosranden, open grasstroken en waterpartijen. Met kleine gefaseerde ingrepen gaan we het bestaande landschap stap voor stap voedselproductief maken. Binnen het plan MoerBoerBos wordt rekening gehouden met biodiversiteit, verschillende iconsoorten en experimentele natte teelten die wellicht kunnen bijdragen aan de uitdagingen voor de natuurinclusieve landbouw in de regio. Daarnaast wordt er een koppeling gemaakt met onze

voedsel educatie, openbare werkmomenten en nog veel meer. Dat doen we als groepsactiviteit met groepen deelnemers uit de omgeving.

Vertegenwoordigers van de samenwerkende partijen: Cees Kool (Staatsbosbeheer), Daniël Opbroek en Rutger Henneman (GroenGoed), Rick van Keulen (Groenalliantie) en Arike Mijnlief (Voedsel familie Krimpenerwaard)

Waarom een moeras voedselbos?

De uitdaging voor gezond voedsel uit eigen regio is groot en zeker in het gebied van de Krimpenerwaard waar het veen een drassige uitdaging vormt. Natte- en plasdras teelten zijn daarbij een logische keuze en zo kunnen we ook goed de uitdagingen m.b.t. waterbeheer onder de aandacht brengen. Er is over het algemeen weinig kennis over hoe ons voedsel groeit en zeker wat de keuzes en kansen zijn in een moeras voedselbos en het werken met natte teelten. Daarnaast hebben steeds meer kinderen en volwassenen last van overgewicht, gedragsstoornissen en hebben ze geen idee dat gezonde voeding daar een uitermate belangrijke rol in speelt. Tel daarbij op dat mensen weinig lichaamsbeweging en sociale

activiteiten buiten hebben in de natuur; al deze componenten brengen wij samen in dit projectplan, met het MoerBoerBos als voedselverbindingsplek.

Samenwerking NVWK

De Voedselfamilie is een Stichting van en voor de Krimpenerwaard en 'samenbelang' is één van de kernwaarden. Zo kijken we uit naar een samenwerking met de verschillende werkgroepen van de NVWK om te helpen data te verzamelen en onderzoek te doen om het biotoop voor de icoonsoorten te verbeteren.

Uiteraard zijn ook andere partijen van harte welkom om bij te dragen of mee te helpen. Heeft jouw vereniging of bedrijf interesse? Mail ons via: contact@moerboerbos.nl.

Het openingsfeestje op vrijdag 9 oktober!

We zijn dan van 14.00 tot 17.00 uur aan de slag in het gebied. We verzamelen bij het speeltuintje, waar ook het uitvalgebied van het voedselmoeras gaat zijn. We gaan daar planten, graven, hekjes maken en, omdat zo'n eerste werkmoment ook echt een feestje waard is, is er lekker eten en drinken. Doe mee met de gezelligheid en kom langs! Kun je er deze keer niet bij zijn? Niet getreurd: vanaf 9 oktober is er iedere vrijdagmiddag tussen 14.00 en 17.00 uur een werkmoment (behalve met Kerst en Oud en Nieuw, en als het pijpenstelen regent). Een setje eigen handschoenen meenemen is al genoeg, je kunt altijd zo aansluiten en meedoen.

Meer weten? Neem dan alvast een kijkje op de website: www.moerboerbos.nl (binnenkort on-line).

We hopen op een mooie start! 🐦

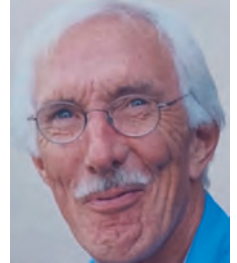
In memoriam

Redactie Waardvogel. Foto's: resp. fam. Van Jaarsveld, archief NVWK, Frits Hemerik en fam. Van den Bremen

Deze zomer ontvielen ons twee karakteristieke leden die veel hebben betekend voor onze vereniging. Op deze pagina herdenken we hun jarenlange inzet voor natuur en landschap. We gaan onze corifeeën erg missen! 🐦

Anton van Jaarsveld

Anton overleed op 12 juni dit jaar op 88-jarige leeftijd. Hoewel zijn knieën hem al jaren veel pijn en beperkingen bezorgden, bleef hij zo lang mogelijk zijn plantenkennis delen. Drie jaar geleden leidde hij zijn laatste excursie in de Berkenwoudse Boezem. In de NVWK-archieven is ongetwijfeld te achterhalen hoeveel jaren hij coördinator van de plantenwerkgroep is geweest, en "een loyaal en energiek bestuurslid vol initiatieven" – citaat Arie Dorsman.

Maria herinnert zich dat hij ooit aangaf nog nooit stinkend nieskruid te hebben gezien, dat kon natuurlijk niet. Zij wist de plant te staan langs de Steinsedijk in Haastrecht en daar togen ze samen heen. Anton had grote zorg voor natuur en landschap. Ten tijde van de aanleg van de golfbaan nam hij het initiatief om als NVWK bezwaar te maken en vond zelfs een anonieme donor voor de proceskosten. In die tijd al ondervond hij bedreigingen, en de uitspraak heeft hem zeer gefrustreerd. Hij voorzag het verdwijnen van de weidevogels uit de rijke polder Krimpen aan de Lek. Dat is ook uitgekomen: in de veel te klein geworden habitat zaten de eerste jaren nog alle vogels dicht bij elkaar, maar omringd door schuilmogelijkheden en groeiende uitkijkposten voor predatoren, komt er inmiddels geen kuiken meer groot. Wij zetten je strijd voort Anton! Ieder wat ouder lid herinnert zich de hilarische plantenquizen die hij verzorgde in het bezoekerscentrum van de Bakkerswaal. Extra stoelen moesten worden aangesleept – het was een jaarlijks event wat je niet wilde missen. Anton had altijd zichtbaar binnenpretjes. Als je 'm zag, moest je al lachen voordat de kwinkslag kwam. In zijn werkzame leven was Anton docent op een middelbare school. We kunnen ons voorstellen dat zijn lessen onderhoudend waren! Tot voor een aantal jaren bezorgde Anton trouw de Waardvogel in Lekkerkerk, tot het niet meer ging. Zijn humor bleef, en staat (door Midas Dekkers verwoord) op zijn rouwkaart: 't Is al vroeg, 't is al laat, 't Is maar beter dat ik ga(at)! 🐦

Wim van den Bremen

Na een kort ziekbed overleed Wim op 86-jarige leeftijd op 2 augustus jl. Hij was jarenlang actief bij de knotgroep Krimpen, en deelde zijn kennis van hoogstamfruitbomen snoeien graag. Zo gaf hij vorig jaar nog fruitsnoeicursussen, o.a. voor NVWK-leden. Ook heeft Wim jarenlang de Waardvogel bezorgd in Capelle, nog tot en met het aprilnummer 2026. Hij gaf toen aan dat hem dit teveel inspanning ging kosten en vrij snel erna werd hij ziek. Jos de Nood is een andere man van het eerste knot-uur, en hij schrijft het volgende.

"Ik weet niet meer wanneer Wim bij de knotgroep kwam. Eerst hielp hij gewoon bij het knotten, maar toen we een paar keer bij Den Uyl waren geweest en de deplorabele staat van de boomgaard hadden gezien, werd het idee geboren om de fruitbomen te gaan snoeien. Eerst het achterstallig onderhoud, maar later kwam het fijne werk en bleek de kennisvoorsprong van Wim. Hij werd onze coach, een fijne man met een opgeruimd karakter. Wim was een energieke man. Naast het werk met de knotgroep ging hij ook overal in Capelle solitaire bomen snoeien. Als hij een verwaarloosde fruitboom zag, belde hij aan: "Zal ik jullie boom eens snoeien?" Daarnaast gaf Wim nog taallessen aan vluchtelingen. Volgens mij is Wim geboren in Groningen en heeft daar HTS weg- en waterbouw gedaan. In dat vakgebied is hij ook werkzaam geweest, tot hij in de vakbond terecht kwam." Met deze korte beschrijving zet Jos knap een heel mooie, ook sociaal betrokken mens neer. Tekenend is het citaat bovenaan op zijn rouwkaart: "Ik sterf tevreden". 🐦

Wim in zijn element, leiding gevend aan de fruitbomensnoeiers tijdens een gezamenlijke activiteit van de knotgroepen in de boomgaard aan de Boveneindselaan in Krimpen aan den IJssel.

Onder: het opschot langs een wilgenstam moet eraf.

Bijzondere vondst

Tekst en foto's: Ruud de Groot

Begin april tijdens het verwijderen van een laagje algen aan het oppervlak van mijn vijver, zag ik dieper tussen het groen een dode salamander. [Deze bijdrage van Ruud kon niet meer mee in het juni-nummer, daarom plaatsen we hem nu; red.] 🐸

Hij was wit verkleurd en lag er dus al een tijdje. Ik probeerde hem met een takje naar het oppervlak te manoeuvreren, maar tot mijn verbazing bewoog hij een stukje opzij. Oh, een zieke die op zijn rug ligt, dacht ik.

Na nog een poging ging hij er met een noodgang vandoor. Dat kon niet waar zijn: een witte salamander, dat maak je maar één keer in je leven mee, als je geluk hebt tenminste.

Na een half uurtje voorzichtig zoeken tussen de waterplanten staakte ik de zoekactie. Morgen na het werk probeer ik het weer, was het idee. De volgende dag zette ik de zoektocht voort en hoeveel geluk kun je hebben, want bij de eerste poging zat hij daar halverwege tussen het groen. Ik kon mijn geluk niet op, dus snel naar binnen om een net te pakken. Weer terug bij de vijver zat hij er gelukkig nog en met één scheppoging was hij gevangen. Na het fotograferen is hij weer terug in de vijver gezet.

Soort:	<i>Lissotriton vulgaris</i>
Vorm:	leucisitic neotenie
Lengte:	55 mm
Leeftijd:	+/- 1 jaar

We staan op de weekmarkten:

Dinsdag : Krimpen a/d IJssel

Woensdag : Schoonhoven

Donderdag : Capelle a/d IJssel

Vrijdag : IJsselstein

Administratiekantoor Verwaal

Voor al uw boekhoudzaken, belastingadviezen,
belastingaangiften en loonadministraties

Ook over uw privé-aangiften geven wij u graag advies.

Meidoornstraat 3-F
2861 VH BERGAMBACHT

Telefoon: 0182 - 351240
E-mail: info@verwaaladministratie.nl

REGULIERE EN COMPLEMENTAIRE KIJK OP HET BEWEGINGSAPPARAAT

Drs. Anne.L. Jans, Alfredo A. Pugliese en Ingrid Snoek

ARTHROKINEMATIKA & IPC

Behandelcentra voor chronische rug-, heup-, knie- en
voetklachten met de Dr. R. Bourdiol-methode.

We zijn aangesloten bij diverse beroepsverenigingen, o.a.
het Kwaliteitsregister Paramedici en Kabiz.

De zorgverzekeraars vergoeden behandelingen en therapiezoen
vanuit aanvullende pakketten.

Voor nadere informatie zie www.voet-statiek.nl.

PRAKTIJKADRESSEN

Krimpen aan den IJssel
Vrijhof 13, 2923 BR
Telefoon: 0180-51 42 91

Rotterdam
Oostmaaslaan 33a-35a, 3063 AN
Telefoon: 010-212 27 30

't Groenehart

tuin & parktechniek

onderhoud & reparatie van alle merken

Piet van Oosterom

tel: 06-11 38 16 34

Benedenkerkseweg 41a

2821LA Stolwijk

www.groenehart-tuinenparktechniek.nl

**Uw Stiga dealer voor de
Krimpenerwaard**

Boerderijwinkel voor:

Fam. Van Drunen
Gouderakse Tiendweg 99
2831 KA Gouderak
Tel.: 0182-521646
Email: Henk.van.Drunen@deveerstalhoeve.nl

- * Vlees (pakketten)
- * Boerenkaas
- * Ambachtelijke producten

Openingstijden: op dinsdag / woensdag en vrijdag van 14.00 tot 18.00 uur en op zaterdag van 09.00 tot 15.00 uur.

In onze boerderijwinkel verkopen we vlees van eigen gefokt vee. De kalfjes die bij ons komen hebben het 1e halve levensjaar bij hun moeder gelopen. Daarna lopen de dieren 's zomers in het weiland. Voor de weilanden zijn overeenkomsten gesloten met de landelijke overheid voor botanisch- en weidevogelbeheer. Door dit beheer ontstaat een gevarieerd grasland. 's Winters lopen de dieren los in de stal, waar ze alleen eigen gewonnen kuilgras krijgen. Zo groeien ze op een natuurlijke wijze tot ze groot genoeg zijn om te slachten.

De Sovon Vogelatlas: wie telt er mee?

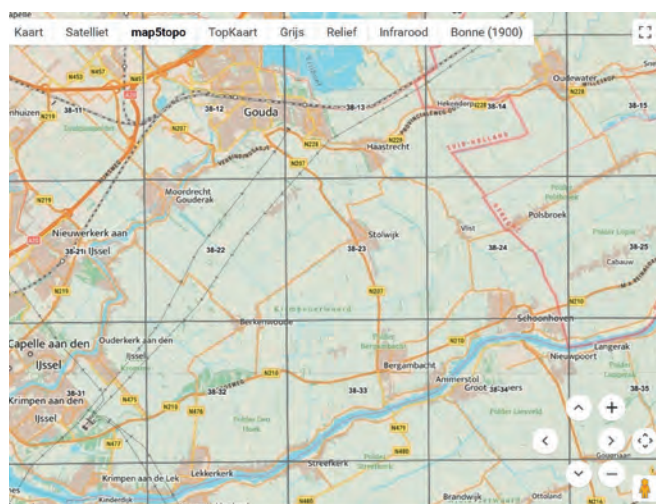
Hendrik Jan van Dijk en Marieke von Lindern

Sovon Vogelonderzoek Nederland brengt om de 15 jaar de Vogelatlas Nederland uit. De Vogelatlas brengt zowel wintervogels, broedvogels als trekvogels in beeld. Daarvoor maakt SOVON gebruik van verschillende tellingen die het jaar rond gedaan worden. En er worden gedurende drie jaar ook extra tellingen gedaan volgens een vast protocol. De laatste Vogelatlas kwam in 2018 uit en is gebaseerd op tellingen in 2012-2015. Het is dus tijd voor een nieuwe atlatelling en een nieuwe Vogelatlas.

In 2026-2030 organiseert Sovon een landelijk atlasproject om alle vogelpopulaties in Nederland opnieuw in kaart te brengen. Voor de Vogelatlas stelt Sovon zich als doel om nieuwe populatieschattingen te maken en om de verspreiding en dichtheden van vogelsoorten te beschrijven. De resultaten van de tellingen in 2026-2030 zullen vergeleken worden met de resultaten in eerdere projecten. De nieuwe atlas zal vogelveranderingen over een periode van bijna zestig jaar beschrijven. Al met al een belangrijk project!

Voor de tellingen is Nederland verdeeld in districten met een atlas districtscoördinator (ADC). De Krimpenwaard valt in Zuid-Holland Noord. Hendrik Jan van Dijk is als districtscoördinator het eerste aanspreekpunt voor de atlatellingen in deze regio. Hij hoopt dat er binnen de NVWK voldoende vogelaars zijn die willen helpen bij de tellingen voor de Vogelatlas. Bij de vorige Vogelatlas zijn NVWK leden actief geweest. De tellers en de NVWK staan vermeld achterin de Vogelatlas. Ook deze keer wil de NVWK jullie ook oproepen om mee te doen. Op 1 december starten de tellingen voor het winterseizoen.

Nederland is verdeeld in atlasblokken van 5 x 5 km. Sovon zal voor midden september de tellers van de vorige atlas aanschrijven met de vraag of zij de atlasblok(ken) die ze in 2012-15 telden, opnieuw willen gaan tellen. Na deze stap, zijn vanaf 1 oktober de overgebleven atlasblokken open en voor iedereen beschikbaar.

Toelichting kaart: Het tellen van de atlas gaat per blok van 5x5 kilometer. In de regio Krimpenwaard worden tellers gezocht voor elf hokken, te weten: 38-11, 38-12, 38-13, 38-21, 38-22, 38-23, 38-24, 38-31, 38-32 en 38-33.

Voor iedereen met belangstelling voor het Atlas project van SOVON organiseren we op woensdagavond 14 oktober een bijeenkomst in het dorps huis van Lekkerkerk (20.00 uur, muziekzaal van Amicitia). Hendrik Jan van Dijk zal dan een toelichting geven op het Atlas project, wat het oplevert en hoe het wordt uitgevoerd. De bijeenkomst is voor iedereen toegankelijk. Zowel mensen die wat meer over het Atlas project willen weten, mensen die twijfelen of ze wel genoeg weten om teller te worden en natuurlijk de ervaren tellers ... we hopen jullie te zien op 14 oktober. Bij voorkeur opgeven via het formulier in de agenda op nvwk.nl, zodat we weten hoeveel stoelen we klaar moeten zetten.

Als teller heb je een mooie kans om bij te dragen aan een blijvend boekwerk waarin de vogelstand in Nederland en ook in de Krimpenwaard wordt vastgelegd. Een atlasproject is ook een leuke aanleiding om soms onbekende plekken te (her-)ontdekken en een goed beeld te krijgen wat in de eigen omgeving voorkomt. Misschien vind je het leuk om met een groepje te tellen of wil je je aansluiten bij een ervaren teller. Neem dan contact op met info@nvwk.nl en dan zullen we proberen je aan andere tellers te koppelen.

De methode van telling verdient uitgebreide uitleg. Hierover is meer te vinden in onderstaande link. De telinspanning voor een atlasblok is circa 60 uur verspreid over het gehele jaar, met uiteraard de nadruk op het voorjaar.

Enthousiast geworden? Kijk voor meer informatie op www.sovon.nl/vogelatlas, kom naar de voorlichtingsavond of neem contact op met Hendrik Jan van Dijk, Districtscoördinator Sovon Atlasproject 2026-2030. E-mail: ADCZuidhollandnoord@sovon.nl.

Veldwerk

BROEDSEIZOEN

Broedparen (broedcodes)

- 8 km-hokken
- 2 bezoeken
- 1 april - 30 juni
- (2x) 5 minuten punttelling

Enkele aanvullende bezoeken zijn nodig om soortenlijst atlasblok compleet te maken.

Veldwerk: de hoofdmoot van het telwerk bestaand uit het bezoek van een vast 'grid' binnen het atlasblok in het voorjaar specifiek gericht op broedvogels. In de overige maanden wordt gevraagd specifieke (toegewezen) kilometerhokken te tellen, bij wijze van steekproef.

DeDuurzameTuin.nl

De webwinkel

met duurzame producten voor
mens, dier, tuin en huishouden!

Bureau Schildwacht v.o.f.

**Landschap – Cultuurhistorie – Ecologie -
Klimaatadaptatie**
Advies – Realisatie – Educatie

Wij staan voor u klaar om u te helpen bij:

- QuickScans, ecologisch vervolgonderzoek en aanvragen ontheffingen m.b.t. Omgevingswet, natuur.
- Ecologische en landschappelijke inventarisaties.
- Advies, ontwerp en directievoering bij inrichting van natuurterreinen, openbaar groen, landgoederen en (boeren)erf.
- Opstellen van (groen)beheerplannen en gebiedsvisies overheden en natuurorganisaties.
- Advies, lezingen, excursies en cursussen m.b.t. Natuur en Landschap.

info@bureau-schildwacht.nl
www.bureau-schildwacht.nl
Beukendaal 3, 2831 VA Gouderak
06-22978424

Kinderopvangboerderij 'Achter 't Potdekse'

- opvang van 07.00 tot 19.00 uur
- verticale groep van 0 tot 4 jaar (max. 16)
- optimale zorg en aandacht
- ervaren en gediplomeerde leiding
- in landelijke en agrarische omgeving
- unieke accommodatie in voormalige koeienstal
- buitenspeelruimte in openlucht en overdekt
- natuur-educatieve visie en uitgangspunten

www.kinderopvangboerderij.nl

info@kinderopvangboerderij.nl

Aad van der Meijden & Netty Brussee
Benedenberg 66 - 2861 LH Bergambacht

☎ 0182-353183

Autobedrijf De Waal

**Kijk voor ons actuele
occasieaanbod op
WWW.AUTOBEDRIJFDEWAAL.NL**

Middelblok 202 - Gouderak - (0182) 37 26 23

STRIJBOS DIERVOEDERS

IN- EN VERKOOP VAN KLEINE HUISDIEREN

knaagdieren - kippen - vogels - watervogels
Klonten in alle maten en kleuren!
(vanaf peuter tot volwassenen)

Verkoop van diervoer o.a.:

rundvee, pluimvee, paarden,
knaagdieren, vogels, honden, katten
en dierbenodigdheden hooi en stro enz.

Strijbos Diervoeders
Lageweg 45A
Ouderkerk aan den IJssel
Telefoon: 0180 - 682817

Uw duurzame drukker in de Krimpenerwaard

FSC® gecertificeerd en premium partner

EFFICIËNTA **GRAFISCH PLUS**

KENRO

DAKBEDEKKINGEN

0180-683804

06-25040070

T. Rook • IJsseldijk Noord 358
2935 CS Ouderkerk

Dijken vol bloemen en vlinders

Op juiste tijden maaien voor een mooie én sterke dijk

Marieke von LIndern, secretaris

Heeft u deze zomer langs de Lekdijk gefietst of gewandeld, voordat alles droog was, en genoten van alle bloemen op de dijk? Het onderhoud van dijken is de verantwoordelijkheid van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK): sterke dijken voor een veilig achterland. Soms zijn daar graafmachines voor nodig en veel stof en steen zoals nu bij de versterking langs de IJsseldijk. Maar als de sterke dijk er ligt dan blijkt de dijk uitstekend te combineren met het versterken van biodiversiteit. 🐦

Onlangs namen de ecooloog en de afdeling dijkonderhoud van het HHSK uitgebreid de tijd om aan Buurtgroen, de tuinrangers en de NVWK te vertellen hoe het HHSK biodiversiteit versterkt in het onderhoud dat zij doen aan dijken en sloten.

Bij de rivierdijken is de voet van de dijk, die in de rivier staat, met basaltblokken bezet. Daarboven is de dijk bekleed met een kleilaag die eindigt bij de wegberm. Voor een sterke dijk moet de begroeiing van het kleigedeelte een hecht netwerk van wortels vormen om erosie te weerstaan bijvoorbeeld als er door een storm een sterke golfslag op de dijk slaat. Zogenaamde 'treksterktemetingen' laten zien dat een kruidenrijk grasland heel goed bestand is tegen erosie omdat sommige wortels diep gaan en andere in de breedte een sterk netwerk vormen. Het streven van het waterschap is dat op de dijken een mooi glanshaverhooiland (H3) ontstaat met minstens 40 soorten planten.

Op de juiste tijden maaien is de manier om een mooie en sterke dijkbegroeiing te krijgen. In principe wordt de bovenste helft eerder in het voorjaar gemaaid zodat planten weer uitgroeien en weer gaan bloeien, terwijl de onderste helft in de vroege zomer wordt gemaaid als de meeste planten zijn uitgebloeid. Wat groeit in het verharde deel van de dijk wordt in het najaar gemaaid zodat er geen bomen en struiken uitgroeien tussen de basaltblokken.

Na het maaien blijft het maaisel 3 dagen liggen zodat zaad uit de zaaddozen kan vallen en kleine diertjes zich uit de voeten kunnen maken (rupsen bijvoorbeeld die merken dat hun voedselplant verdroogt). Daarna wordt het maaisel verwijderd. Door jaar na jaar zo te maaien wordt biodiversiteit in flora en fauna (insecten!) versterkt en staat steeds een deel van de dijk mooi in bloei.

Tegelijkertijd blijft veiligheid voorop staan. Het kan zijn dat de berm direct langs de weg eerder en vaker wordt gemaaid zodat het wegverkeer in bochten goed zicht heeft en er geen gras over de fietsrand groeit. Als er dijkcontroles plaatsvinden is het belangrijk dat de dichtheid van de zode op de klei goed kan worden beoordeeld en dat eventuele scheuren zichtbaar zijn. Daarvoor zou in de nazomer toch een extra maaibeurt nodig kunnen zijn. Tenslotte, zolang de dijkbegroeiing nog bestaat uit snelgroeiende grassen, typisch voor een hoog fosfaat- en stikstofgehalte, dan moet er vaker gemaaid en afgevoerd worden om de bodem te verarmen. Dan moet ook begin mei gemaaid worden om tot een bloemenrijk hooiland te komen.

Niet alleen langs de dijken probeert het HHSK haar taak te combineren met

het versterken van de biodiversiteit. Ook voor het maaien en 'schonen' van slootkanten is de aanpak veranderd. Het waterschap moet in eerste instantie het waterpeil in de polder bewaken en daarvoor is een goede doorstroming van water in sloten en boezems van belang. Maar dat wil niet zeggen dat er altijd en overal grondig gemaaid en geschoond hoeft te worden. Aan plantstengels in het water kunnen libellen en waterjuffers eitjes afzetten. Een dichte oeverbegroeiing geeft bescherming aan waterdierpjes en jonge vissen, en maakt het lastiger voor de rivierkreeft om holen te graven. Daarom wordt nu om en om de ene of de andere oever gemaaid. De sloten hebben van het waterschap ook een ecokleurcode gekregen die afhangt van de doorstroming. Als er niet gemaaid hoeft te worden, dan blijft de oeverbegroeiing staan.

Het waterschap heeft 15 iconsoorten benoemd die symbool staan voor de ambitie om de biodiversiteit in onze omgeving te behouden en te versterken. Als het met deze soorten beter gaat, dan gaat het ook beter met de omgeving waarin deze soorten leven. De iconsoorten bevatten planten: krabbenscheer, dotterbloem, rietorchis, knooppkruid, en muurpeper; insecten: de rosse metselbij en de argusvlinder; vissen: snoek en paling; vogels: ijsvogel, roerdomp en huismus; en zoogdieren: de meervleermuis, de egel en de otter. Wilt u meer weten? Op de website van het HHSK staat uitgelegd waarom deze iconsoorten zijn gekozen onder de titel 'De groene helden van ons waterschap'. Op de website vind u ook meer informatie hoe het waterschap probeert om het versterken van biodiversiteit te integreren in de basistaken die ze hebben: schoon water in de polder achter veilige dijken, afvalwaterzuivering en het bestrijden van exoten die dijken en oevers verzwakken en watergangen verstoppert. In de volgende Waardvogel komen we terug op andere taken van het waterschap. Ten slotte moet u weten waar u in maart komend jaar voor gaat stemmen. 🐦

DE 15 ICOONSOORTEN

Vervolg torenvalken logboek

Hetty Nieuwstraten

In het juninummer plaatsten we een verslag van de torenvalkenfamilie die domicilie heeft bij de familie Nieuwstraten aan de Bovenkerkseweg in Stolwijk. De ringsessie van het nest was op 22 mei, en alle zes de geringde jongen zijn uitgevlogen. Hetty (her)kent de vogels goed en volgt het wel en wee dagelijks. De jongen worden ook buiten de kast nog gevoerd en slapen er nog regelmatig in. Op 10 juni was dit haar laatste tekst aan Max: "Pa valk heeft het best druk, jonge valken zijn nog in de buurt en worden regelmatig van muizen voorzien. Ma valk houdt de kast nog steeds bezet en gaat niet zelf op jacht voor zover ik het kan zien, maar wacht tot man een muis komt brengen, prooi overdracht op het hek. Ook nog paringen. Het lijkt er echt op dat ze nieuwe plannen hebben. Ik houd je op de hoogte!" Tot zover inbreng van de redactie. 🐿

10 juni 2026

Max: Het zou wel heel bijzonder zijn wanneer ze een tweede nest maken. Maar ja, dit is een bijzonder jaar. Niet alleen veel muizen maar ook veel pullen! Gemiddeld zitten we bijna op 6, met een uitschieter naar 7 pullen aan de Bonrepas (deze week geringd en ze zullen eind van de week al wel uitvliegen!)

17 juni 2026

Hoi Max, lijkt er echt op dat ze met een tweede legsel bezig zijn. Vrouw zit vrij vast in de kast, man neemt over waar nodig en voorziet vrouw van eten. Jonge valken zijn ook nog in de buurt, maar wel minder. Mochten jullie de komende weken een keer tijd hebben voor een foto... (die foto leverde 5 eitjes op.)

26 juni 2026

Vrouw zit vanaf 17-18 juni te broeden ongeveer.

10 juli 2026

Vrouw zit nog te broeden hoor. Nog meer van dit soort verrassingen tijdens de eindcontroles?

Max: Ben een weekje op vakantie. Volgende week vervolg van de eindcontroles. Als er verrassingen zijn hoor je dat zeker van me!

15 juli 2026

Er worden muizen naar de kast gebracht i.p.v. prooioverdracht buiten de kast, ik denk dat er jongen zijn.

16 juli Max: Dat klinkt erg goed! Volgende week maar even langs om een foto te maken.

22 juli 2026

Max: Goedemorgen Hetty, ik kom tweede helft van de ochtend een foto maken.

Later op de ochtend Max: Hoi Hetty, ik zie op dit moment 4 pullen. Heel leuk! Benieuwd of het vijfde ei ook uitgekomen is, misschien ligt er iets verstopt.

Max: Zou goed kunnen. Er kan natuurlijk ook een onbevucht ei bij gezeten hebben.

30 juli 2026

Gisteren waren er 3 jongen te zien, donskopjes boven de kastrand uit.

Prooiaanvoer gaat nog steeds prima, man en vrouw vliegen af en aan.

Ook regelmatig onrustig rond de kast door andere valken, ook ongeringde voor zover ik het kon zien.

Met harde wind zijn er behalve man en vrouw ook vaak nog twee of drie andere valken te zien, prachtig gezicht, ze zweven dan met zijn allen boven de Bergvlietse Kade.

5 augustus 2026

Op het ogenblik is er niet zoveel te zien van de jongen. Vandaag gelukkig weer wat koeler. Maar de afgelopen dagen met warm weer zaten ze over het randje van de kast te kijken. Er waren 4 jongen te zien.

Max: Dus toch 4. Dat is nog een mooi aantal. Ik ben al aan het coördineren met ringers voor een ringmoment. Volgt.

10 augustus 2026

Hoi Max, was even benieuwd, gaat het ringen nog lukken?

Max: dinsdagavond rond 19.45 uur zijn we bij jou.

11 augustus 2026

Oppassen dat ze er niet uitspringen denk ik, ze zijn al vrij groot en er wordt druk geflapperd af en toe.

17 augustus 2026

Uitvliegen is inmiddels wel begonnen, de zwaarste van het viertal in ieder geval uit de kast gezien.

Maar vanmorgen zaten ze alle vier weer in de kast, lekker veilig en droog.

Max: geef ze eens ongelijk. Krijgen ze tenminste nog een goed ontbijt, anders moeten ze het zelf bij elkaar gaan scharrelen!

24 augustus 2026

Het heeft nog een kleine week geduurd voor de valken allemaal buiten de kast te zien waren, maar inmiddels showen ze hun vliegkunsten regelmatig. Daar genieten we volop van.

Ze lijken nog niet van plan Hotel Valkenkast snel te gaan verlaten, ze zitten nog regelmatig op de kast of in de buurt en slapen er ook nog in.

Gisteren is het weiland vlak voor de kast gemaaid, een muizenbuffet ligt daar voor hen klaar en soms proberen ze ook zelf te jagen, maar pa en ma brengen ze ook nog regelmatig muizen.

30 augustus 2026

Het verschil in vliegen tussen ouders en jongen is haast niet meer te zien en het jagen op muizen wordt druk geoefend op het gemaaid weiland. Toch worden de jongen nog regelmatig van een snack voorzien door meestal vrouw. Man zien we niet zo vaak meer.

In de kast zitten de jongen ook nog regelmatig, vooral bij regen. Maar binnen kort zullen ze toch een eigen plek gaan zoeken. Het ga jullie goed valkjes!

We hebben ontzettend genoten van een prachtig torenvalkenjaar en zijn nu alweer benieuwd wat volgend jaar gaat brengen. 🦅

Koolmeesnestje

Familie Hubers

In het voorjaar hadden we een nestje van koolmeesjes in onze tuin. We zagen volop vliegbewegingen van vader en moeder koolmees. Vanuit de bloesemboom vlogen zij om beurten in de mussenflat, net als vorig jaar, met nestmateriaal.

Na enige tijd werd het wat stiller, moeder koolmees zat te broeden. Na geruime tijd viel het ons op dat we de koolmeesjes niet meer zagen. Misschien waren ze al uitgevlogen?

Bij het schoonmaken van de nestkast kwamen we het helaas verlaten nest met eitjes tegen, heel jammer.

Het was een prachtig nestje, zonde om het weg te gooien. Daarom gingen we ermee naar het natuurmuseum 'De Wielewaal'. Daar waren zij er blij mee en zullen het tentoonstellen. We zijn blij dat we het bewaard hebben. 🦅

Zaailingen i.p.v. reuzenbalsemien trekken

Joke Colijn

Voorheen planden we i.s.m. Staatsbosbeheer in juni twee dagen waarop we met een aantal leden reuzenbalsemien uittrokken op een aantal percelen in het Loetbos. Dat was vooral de eerste jaren dat we dit deden, heel succesvol: de inheemse beplanting kreeg weer licht om te groeien en bloeien, en zo hielpen we ook de insecten die daarvan afhankelijk zijn. Bovendien zagen we snel resultaat als we die percelen het opvolgende jaar nog eens naliepen, omdat het zaad van reuzenbalsemien maar zo'n twee jaar kiemkrachtig is. Inmiddels moeten we helaas constateren dat de open plekken worden ingenomen door een andere exoot: de dijkviltbraam. Dit is een nog sneller woekerende exoot die ondoordringbaar struikgewas vormt. Daarvan ondervonden we de laatste paar jaren al veel last bij het balsemien trekken, want de zwiepende takken zitten vol doorns. SBB kan niet veel meer doen dan machinaal beheren, handmatig valt er niets tegen te beginnen. Kortom: we geven de strijd op 'onze' percelen tegen de reuzenbalsemien op, vanwege deze nieuwe invasieve vijand. 🐦

Toch waardeert SBB onze inzet en daarom is samen een nieuwe activiteit bedacht die goed door vrijwilligers kan worden gedaan en die ook voldoening geeft. We gingen zaailingen van berken en elzen trekken uit de vier 'orchideeënveldjes': kleine afgegraven perceeltjes waar waardevolle inheemse vegetatie weer een kans krijgt. De boswachters Bas en Hans hadden al een stukje proefgedraaid en constateerden: het is goed te doen. We prikten twee data: zaterdag 25 en donderdag 30 juli, weer een donderdag en zaterdag als altijd.

We begonnen weer op de Hendrikshoeve om 09.00 uur met koffie/thee en uitleg. De nieuwe boswachter Bas Groeneveld hielp die dag mee. Het was droog en erg warm, de opkomst was mede daarom waarschijnlijk niet hoog. Toch lukte het ons om op een paar flinke stobben na, één veldje helemaal van de boompjes te ontdoen. Dat wordt volgend jaar een makkie, dan staan er hooguit wat éénjarigen.

Marije was niet te stuiten. Hier tuimelt ze bijna achterover, dat gebeurde vaker. Bergen boompjes trokken we uit, die Bas wegsjouwde. Hans toont zijn uitgetrokken trofeeën. Er staan er nog meer Hans! De grote pimperl mag blijven staan, en Connie, Max en Bas blijven lachen.

Op de tweede datum, de zaterdag, was het nog warmer: de temperatuur liep op tot boven de 30°C. We begonnen met goede moed aan het tweede veldje, maar ook boswachter Hans vond onverantwoord dat we na de lunch nog verder zouden gaan. Bedankt voor jullie inzet allemaal! Inmiddels is het eerste veldje door Bas ingezaaid met een mooi zaadmengsel. Dankzij de nog warme bodem en de regen die nu valt, zullen de zaden naar verwachting snel ontkiemen en de opengekomen plekken vullen. 🐦

Opening moeraszone

Nieuwe schakel gerealiseerd tussen NNN-gebieden

Joke Colijn, dronefoto's gemaakt door SBB-boswachter Bas Groeneveld

De natuurwaarden en biodiversiteit staan ook in de gebieden van de Groenalliantie onder druk, mede door toenemende recreatieve drukte en klimaatverandering. Daarom is in het Ontwikkelplan Groenalliantie 2030 is opgenomen dat "De natuurwaarden en de biodiversiteit in de natuur- en recreatiegebieden versterkt moeten worden." Groenalliantie heeft inmiddels in alle gebieden een aantal projecten uitgevoerd om deze waarden te verhogen en ook het beheer is meer gericht op behoud en ontwikkeling van natuurwaarden en biodiversiteit. Eind augustus werd de aanleg van een moeraszone in het Reeuwijkse Hout afgerond. Deze moeraszone vormt een nieuwe schakel richting Nieuwkoopse Plassen en helpt mee gebieden te verbinden in het NatuurNetwerk Nederland. Staatsbosbeheer als beheerder van veel terreinen van de Groenalliantie organiseerde hiervoor een aandachtsmoment en had op 2 september bestuurders van de Groenalliantie en andere betrokken partijen uitgenodigd, zoals KNNV Gouda en de landschapswerkgroep van de NVWK. Omdat coördinator Edwin Valentijn op vakantie was en vervanging ook niet snel lukte, ging ik erheen. Het gebied is te bereiken vanaf het Nespada (langs de A12), waar vlakbij de manege een kleine parkeerplaats is. Vandaar wandel je het gebied in over een graspad richting surfplasp.

Boswachter Ties Ittman vertelde in zijn welkomstwoord dat de aanleg van deze moeraszone de afsluiting vormt van het Programma Versterken Natuurwaarden en Biodiversiteit van de Groenalliantie. In alle in de Groenalliantie deelnemende gemeenten zijn hiervoor werkzaamheden uitgevoerd, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers en poelen, het afplaggen van kleine stukken grasland en het aanleggen van bijen- en insectenwallen. De verbeteringen zijn samen met natuurwerkgroepen bepaald. Ook was er monitoring door een ecologisch adviesbureau.

De moeraszone is een mooie laatste stap. Dit natte natuurgebied met riet en lisdodde moet een leefgebied gaan vormen voor moeras- en rietvogels, insecten, amfibieën en reptielen zoals de ringslag. De openingshandeling van het planten van lisdodde gebeurde door drie wethouders: Robin van Kersbergen (Bodegraven/Reeuwijk), Harold Hooglander (Gouda) en Sandro Kovacic (Krimpenerwaard). We zagen tijdens het evenement al een groenpootruiter, een witgatje en verderop nog een klein steltje foerageren – dat was vast een goed begin!

Niet minder ganzen, maar minder schade. Dáár moeten we ons op richten

Vogelbescherming Nederland, 5 augustus 2026; foto: archief redactie

Tegenwoordig wordt vaak gewezen naar ganzen als probleemgevallen die moeten worden bestreden. Vogelbescherming vindt de ganzen vooral prachtige, intelligente en sociale vogels die horen bij Nederland. Om iets aan de ervaren overlast te doen, is schieten in ieder geval geen goede oplossing. Wat dan wel?

Ideale landschap voor ganzen

Kun je je voorstellen dat de grauwe gans 40 jaar geleden bijna was verdwenen uit ons land? Dat het intussen zo goed gaat met ganzen, heeft voor een belangrijk deel te maken met veranderingen in ons landschap. De intensivering van de landbouw heeft geleid tot uitgestrekte, eiwitrijke graslanden met hoofdzakelijk of zelfs uitsluitend één soort gras, het Engels raaigras. Die vormen voor ganzen, net als voor koeien waar het voor is bedoeld, een rijke voedselbron gedurende een groot deel van het jaar.

Een meer gevarieerde landbouw met kruidenrijke graslanden biedt voor de lange termijn het beste uitzicht op een betere manier van samenleven tussen mensen en dieren op het platteland. Als we de huidige schade willen verminderen, moeten we dus niet zozeer kijken naar de vogels, maar naar de omstandigheden die schade veroorzaken. Voor individuele boeren biedt zo'n andere visie en inrichting van het Nederlandse platteland op de korte termijn geen oplossing. Daarvoor zijn andere maatregelen nodig.

Grootschalig afschot werkt niet

We weten inmiddels uit jarenlange ervaring dat het grootschalig afschieten van ganzen in ieder geval géén effectieve oplossing is. Sterker nog, uit onderzoek is gebleken dat grootschalige afschot (het gaat om miljoenen ganzen) niet heeft geleid tot blijvend minder ganzen.

Bovendien veroorzaken deze praktijken veel dierenleed: niet alle dieren sterven direct en veel ganzen (1 op de 5) dragen hagel in hun lichaam. Daarnaast zorgt verstoring ervoor dat ganzen extra energie verbruiken en vervolgens meer moeten eten, wat de schade aan percelen juist weer kan vergroten. Verder is het schieten op ganzen zeer verstrend voor andere vogelsoorten, waaronder kwetsbare en bedreigde weidevogels.

Daarom is het tijd om onze energie en middelen te richten op niet-dodelijke maatregelen om de schade te voorkomen en beperken.

Dat vraagt om verschillende maatregelen. Zo moeten er voldoende plekken (van voldoende omvang) zijn waar ganzen ongestoord kunnen eten en rusten en moet kwetsbare landbouwgrond gericht worden beschermd. Boeren moeten vooral ook een eerlijke vergoeding krijgen voor aantoonbare schade.

Ook is het belangrijk te investeren in nieuwe, diervriendelijke manieren om schade te voorkomen.

Samenwerken aan natuurinclusieve landbouw

Ook moeten we, op de langere termijn, kijken naar de inrichting van ons landschap. Hoe komt het dat onze percelen zo aantrekkelijk zijn voor ganzen, en wat kunnen we daaraan doen? Denk aan variatie in waterstanden, kruidenrijke graslanden en andere soorten gewassen te verbouwen.

Geen enkele aanpak is kosteloos. Ook het grootschalig afschieten van ganzen kost veel geld en heeft tot nu toe geen duurzame oplossing gebracht.

Niet de gans moet het doelwit zijn. Het verminderen van schade moet het doel zijn. Daar willen we samen met boeren, overheid en andere betrokken partijen aan werken door ons in te zetten voor natuurinclusieve landbouw. 🐦

Expositie Ellen Breider

Als enthousiast vogelaar en weidewachter zijn vogels en de natuur van de Krimpenerwaard de inspiratiebron voor het werk van Ellen Breider. Haar schilderijen, aquarellen en tekeningen zijn vanaf 7 september t/m 31 oktober te zien in de bibliotheek van Bergambacht. Enkele van haar vogeltekeningen zijn eerder gepubliceerd in de Waardvogel, het verenigingsblad van de Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard. 🐦

Nieuwbouw
Verbouw
Renovatie
Onderhoud
Exclusief timmerwerk

Hagendijk
Bouw

Tel. 06-51809068 / www.hagendijkbouw.nl

Tuinontwerp en hoveniersbedrijf
'Projecten in het groen'

ontwerp
beplantingen
onderhoud

0
6
.
5
4
2
1
3
9
8
8

www.projecteninhetingroen.nl

**breedveld
staal**

staal komt tot leven

breedveldstaal.nl

staalnieuws.nl

staalprijzen.nl

Breedveld Staal bv - Parallelweg 4 - 2921 LE Krimpen aan den IJssel - 2920 AB Krimpen aan den IJssel
T +31 (0)180 512933 - F +31 (0)180 514208 - E info@breedveldstaal.nl

Wij dragen graag een
steentje bij.
Dat is het idee.

Rabobank Krimpenerwaard
ondersteunt uw vereniging.

Rabobank. Een bank met ideeën.

www.rabobankkrimpenerwaard.nl

Pijn aan uw hand of pols?

Wij bij Kliniek Voor de Hand helpen u graag!

kliniek
**voor
de
hand**
en pols

Verzekerde zorg zonder wachtlijst!

0348-214016
info@voordehand.nl
www.kliniekvoordehand.nl

Biologische geitenboerderij De Bonte Weide

- ✿ Biologische boerderijwinkel
- ✿ Rustpunt met koffie, thee en lekkers
- ✿ Biodivers erf, boordevol natuur

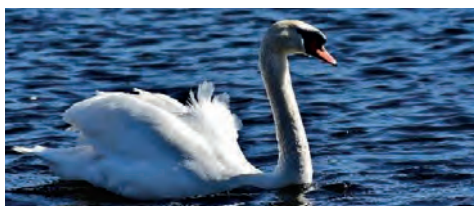
Van harte welkom!

Openingstijden:
Maandag t/m zaterdag van 8 tot 20 uur

Benedenkerkseweg 106b, Stolwijk

WWW.DEBONTEWEIDE.NL

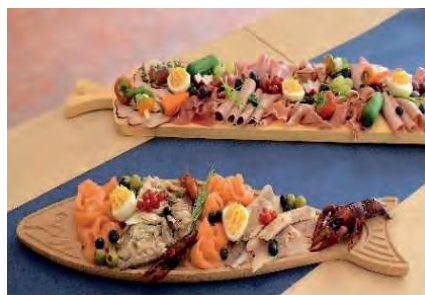

In het prachtige Berkenwoude,
in het hart van de Krimpenerwaard,
ligt Cultureel Centrum De Zwaan.

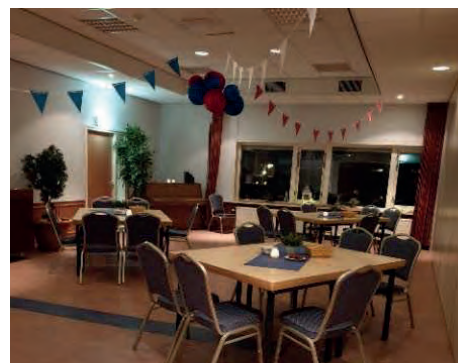
Of het nu gaat om een buffet, lunch,
diner of borrel in een versierde zaal
in De Zwaan of bij u thuis, vraag
gerust naar de vele mogelijkheden.

U kunt contact met ons opnemen
door een mail te sturen naar
dezwaanberkenwoude@gmail.com,
of bel naar 0182-362546
of 06-53214225.

Wij zijn geopend voor de afhaalmaaltijden en snacks op vrijdag en zaterdag
van 17.00 tot 20.00 uur. De Zwaan, Kerkweg 2 te Berkenwoude.
Neem voor de overige activiteiten een kijkje op onze website:
www.dezwaanberkenwoude.nl

Met veel passie bereiden Marjan en
Corrie zo veel en zo vers als mogelijk
vanuit de keuken van De Zwaan.

De zalen in De Zwaan zijn in
te richten voor verjaardagen,
vergaderingen, jubilea, diners,
lunches.
Lunches en diners serveren wij
à la carte of in buffetvorm.